

A large, semi-transparent circular graphic dominates the upper half of the page. It features a dark silhouette of a church with a tall, pointed steeple on the left and a tiled roof on the right. Below the church, a field with a wooden fence is visible. The background of the circle is a lighter shade of blue.

De roem der dagen

Uitgave van de Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging te Rhenen.

De roem der dagen

Deze brochure werd eerder uitgegeven ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Vereniging (1964) en is diverse keren herdrukt.

De onderschriften zijn ongewijzigd overgenomen, niettegenstaande de meeste scribenten inmiddels overleden zijn (2016).

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**
gevestigd te Rhenen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ter begeleiding

L.S.

Daar van meer dan éne zijde werd verzocht iets uit te geven aangaande de instelling en de onderhouding van de sabbat (dag des Heeren), en de waarde daarvan, verblijdt het ons, dat deze brochure in het licht wordt gegeven.

Het doel der Vereniging is, onder biddend opzien tot de Heere, te protesteren tegen de verschillende vormen van de ontheiliging van de dag des Heeren.

Dat deze Vereniging in het leven is geroepen moet ons enerzijds bedroeven, maar anderzijds stemt het tot blijdschap, dat er nog velen gevonden worden, die de dag des Heeren liefhebben. Want wanneer God Zijn genade in een mens verheerlijkt, krijgt hij betrekking op God en op Zijn Woord, en bovendien wordt Zijn dag hem (haar) dierbaar. Deze zaken zijn onlosmakelijk aan elkander verbonden.

Laat ons dan als één man mogen optrekken tegen de miskenning van Gods onveranderlijke instellingen en tegen alles wat niet is naar Zijn Woord.

Wij hopen, dat nog velen in ons vaderland van sabbatschenders gemaakt mogen worden tot aanroepers van Zijn Naam, opdat ze hier in dit leven de eeuwige sabbat mogen aanvangen.

Dat wij dan niet in het uitwendig houden van de sabbat mogen voldaan zijn, maar als een arme zondaar of zondares met schaamte en berouw iets van het beginsel van de eeuwige sabbat mochten inleven, om straks te mogen ingaan in de sabbatsruste, die er overblijft voor het volk van God. Moge de inhoud van deze brochure tot zegen gesteld worden, Gode tot eer en ons volk tot heil.

Stavenisse

Ds. J. van Prooyen

De instelling van de sabbat

Aan het vriendelijk verzoek iets te schrijven over "De instelling van de sabbat", willen wij, onder biddend opzien tot de Heere, gaarne voldoen, ofschoon we in ons leven meer en meer gewaar worden, hoe blind we zijn in 's hemels wegen.

In het paradijs hebben wij door moed- en vrijwillige ongehoorzaamheid de ware kennis Gods verloren en als gevolg daarvan zijn wij verduisterd in ons verstand en vervreemd van het leven, dat uit God is.

In de wedergeboorte en vernieuwing door God de Heilige Geest wordt in Gods uitverkorenen het Beeld Gods aanvankelijk hersteld, terwijl ons verstand wordt verlicht. Het is zulk een verlichting, door het waarachtige Licht, Christus, dat wij met David moeten betuigen: "In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd." Het eeuwige leven bestaat in de kennis van de eeuwige en waarachtige God en van Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft (Joh. 17:3). De apostel Paulus verkondigde op de Areopagus te Athene de onbekende God.

Dat de ontheiliging van de dag des Heeren op schrikbarende wijze toeneemt, en steeds grotere afmetingen aanneemt, komt omdat de ware kennis van God gemist wordt. Godsdienst is er nog genoeg, maar de vreeze Gods gaat hoe langer hoe meer verdwijnen.

Wanneer wij iets willen schrijven over de instelling van de sabbat, is het nodig eerst een weinig te letten op en onze gedachten te bepalen bij Hem, Die de sabbat heeft ingesteld.

Een instelling moet een insteller hebben. En de Insteller van de sabbat is die God, van Wie wij lezen in Ps. 90:2: "Van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God". Hij is die God, Die volmaakt is in Zichzelve en Die niet van node heeft van iemand gediend te worden, daar Hij aan allen het leven, de adem en alle dingen geeft. Hij is de Schepper en Onderhouder van hemel en van aarde. In Hem, in die God der geesten van alle vlees, leven wij, bewegen wij en zijn wij. Hij is de onafhankelijke God, maar wij zijn van ogenblik tot ogenblik afhankelijk van Hem. Hij heeft een recht op ons als Schepper en Onderhouder in de weg der natuur, daar wij schepselen Gods zijn. Maar Hij heeft ook een recht op ons uit kracht van de openbaring en bekendmaking van het Verbond der Genade, waaronder wij leven en verkeren. Salomo, de wijze prediker, schreef, geïnspireerd door de Heilige Geest: "Van alles wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden,

want dit betaamt allen mensen." Alle mensen, maar wel in het bijzonder degenen, die leven onder het licht des Evangelies en onder de verklaring en betuiging van de hemel, dat God geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve (Ez. 33: vs. 11). De Heere heeft eenmaal betuigd tegen het zondige en afgodische Juda: "Mijn kinderen hebt gij genomen en de Moloch geofferd". "Mijn kinderen", betekent dit, dat het allemaal bekeerde kinderen waren? Och neen, we weten wel beter, maar de Heere had er recht op. Zij waren besneden, de woorden Gods waren hun toebetrouwd en zij leefden onder de openbaring van het genadeverbond. God woonde in het midden van hen en ook stelde Hij Zijn Heilige Geest in hun midden. De bediening der verzoening werd onder hen uitgedragen. Ook de door God gezonden en gezalfde profeten hebben door de Heilige Geest gesproken van de beloofde Messias, van de komende Christus, van de heerlijkheid Zijns Persoons en van de volheid en rijkdom van Zijn middelaarsbediening.

Waar wij echter in het bijzonder de nadruk op willen leggen, is de instelling van de sabbat. Van deze instelling lezen wij in Gen. 2:3, Ex. 20:8 en Mark. 2:27.

Wij bepalen ons thans bij de instelling van de sabbat in de staat der rechtheid. "Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heir. Als nu God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op die dag van Zijn werk, dat Hij gemaakt had. En God heeft de zevende dag gezegend en die geheiligd, omdat Hij op dezelve gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had, om te volmaken." God is de Schepper van hemel en van aarde. Door Zijn Goddelijke kracht en almacht heeft Hij de wereld uit niets geschapen. Wij moeten er wel van uitroepen: "Hoe groot zijn, Heere, Uw werken, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt." God zelf is volmaakt in Zijn Wezen en zo ook volmaakt in al Zijn werken. Voor ons staat onomstotelijk vast, dat een volmaakt God niets onvolmaakt kan scheppen." God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet het was zeer goed."

Het scheppingsverhaal predikt ons èn de volstreckte soevereiniteit Gods èn de diepe afhankelijkheid van de mens.

In Gen. 2:2 lezen wij: "Als God op de zevende dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had," d.w.z. dat er niets meer te scheppen overgebleven was, zodat slechts onderhouding en vernieuwing nodig was, waartoe reeds de krachten in het bestaande gelegd waren, heeft Hij gerust op de zevende dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had. God hield op iets nieuws te scheppen en keerde in de rust van Zijn algenoegzaam Wezen terug, waaruit Hij bij en

met de schepping als het ware getreden was, en gaf zich nu geheel over aan de zalige vreugde over Zijn zo heerlijk werk. Hieromtrent schreef één van onze zeer hooggeachte oudvaders (Hugo Binning), dat God niet van node had, uit kracht van Zijn volzalig en algenoegzaam Wezen, een stap buiten Zichzelf te doen, maar Hij heeft dat gedaan omdat het Zijn goddelijke en heilige wil was, Zijn besluit en voornemen van alle eeuwigheid, om Zichzelf te openbaren en te verheerlijken in de majesteit en in de luister van Zijn deugden.

Dat God ophield met scheppen betekent ook niet, dat Hij vermoeid was van scheppen, want de Schepper van de einden der aarde wordt noch moede noch mat (Jes. 40:28).

De rust des Heeren is geen nietsdoen; een zich onttrekken van alle arbeid. De volkomen rust en de grootste werkzaamheden Zijn één in God (Joh. 5:17). God heeft zich op de zevende dag verlustigd in Zijn werk. Met betrekking tot de andere zes scheppingsdagen lezen we gedurig: "Het was avond geweest en het was morgen geweest", doch dat lezen we niet van de zevende dag. De verlustiging van God in Zijn werk gaat eeuwig door.

Er blijft ook een ruste over voor het volk van God, welke bestaat in het regeren met Christus en in het eeuwig zingen van het lied des Lams. Zich eeuwig in God verlustigen, dat is het voorrecht van allen, die de goddelijke natuur deelachtig zijn geworden (2 Petr. 1:4). God heeft van al Zijn werken gerust, en nu heeft Christus betuigd, dat de mens niet is gemaakt om aan de sabbat bijzondere heerlijkheid te geven, maar omgekeerd, dat de sabbat gemaakt is om de mens, opdat de mens ruste van zijn arbeid, en die ruste hem opvoere naar de rust, die er overblijft voor het volk Gods. In de schepping beeldde God de ruste af, waarmede Hijzelf rustte na zes dagen. In de verlustiging, waarmede God Zich verlustigde in Zijn werk wilde Hij ook de mens doen delen. Daarom heiligde en zegende God de zevende dag. M.a.w. God heeft de zevende dag gezegend en die geheiligd. Hij legde een bijzondere zegen op die dag en zonderde hem af van de overige dagen, opdat de mens, die naar Gods Beeld geschapen was, eveneens op die dag zou rusten. Voor de nieuwe, reine mens gaf God de sabbatsvreugde. Vandaar dat de sabbatdag heilig is en tot een bijzonder doel is afgezonderd. Die dag moet door ons als heilig beschouwd worden. Ook heeft God over die dag een bijzondere zegen geschonken. Het is niet onze dag, maar het is Gods dag. Dat wil dus zeggen, dat God alleen zeggenschap over die dag heeft en dat Hij alleen bepaalt, hoe die dag besteed en doorgebracht moet worden. Verkrachting en ontheiliging van die dag is dus snode ondankbaarheid. Bovendien is het

moedwillige ongehoorzaamheid en hooggaande goddeloosheid, ja, een beledigen en tergen van God.

Calvijn schreef: "Eerst dus heeft God gerust, vervolgens heeft Hij die rust gezegend, opdat zij door alle eeuwen heen onder de mensen heilig zou zijn, of liever, elke zevende dag heeft Hij aan de rust gewijd, opdat Zijn voorbeeld een eeuwigdurende regel zou zijn. Altoos moet het doel in 't oog worden gehouden. Want God beval maar niet eenvoudig dat de mens op elke zevende dag niets zou doen, alsof Hij behagen zou scheppen in ledigheid, maar opdat de mens, van alle andere zorgen ontslagen, vrijer zijn geest tot de Schepper der wereld zou opheffen. Kortom, dit is een heilige roeping, die de mens aan de beslommeringen der wereld ontrukkt, opdat hij zich geheel aan God zou toewijden. Maar omdat de mensen zo traag zijn om Gods rechtvaardigheid, wijsheid en kracht te roemen en Zijn weldaden te overdenken, dat zij, schoon ernstig vermaand, toch gevoelloos zijn, is door het voorbeeld Gods een sterke prikkel erbij gevoegd en het bevel aangenaam gemaakt. Want God kan ons niet vleiender lokken tot gehoorzaamheid, noch krachtiger opwekken, dan doordat Hij ons nodigt en aanspoort Hem na te volgen.

Voorts moet men weten, dat deze oefening niet slechts voor een tijd of volk, maar voor het gehele menselijk geslacht is. Later is in de wet een nieuw voorschrift over de sabbat gegeven, dat in het bijzonder was voor de Joden en wel voor een tijd. Want dit was een wettelijke plechtigheid, de geestelijke rust afschaduwend, waarvan in Christus de werkelijkheid is verschenen. Aldus getuigt God meermalen, dat Hij hierin aan Zijn oude volk een symbool der heiligmaking heeft gegeven. En daarom, als wij horen, dat de sabbat met de komst van Christus is afgeschaft, moet de onderscheiding worden toegepast, wat behoort tot de blijvende regeling voor het menselijk leven en wat eigen is aan de oude schaduwen, welke gebruik is afgeschaft, toen de vervulling is gekomen. De geestelijke rust is de doding des vleses, zodat de kinderen Gods niet meer zichzelf leven, noch aan eigen wil toegeven." Tot zover Calvijn.

Uit deze korte verklaring of toelichting, gegeven door één onzer hooggeachte Reformatoren, blijkt zeer duidelijk, waarom de God van hemel en aarde de sabbat heeft ingesteld. Redenen genoeg om God te aanbidden en te bewonderen ten opzichte van die instelling voor de mens, die naar Zijn beeld geschapen was. Maar ook redenen genoeg, om met diepe verootmoediging voor het aangezicht Zijner majesteit te erkennen, dat God niet anders beoogd heeft dan het eeuwig welzijn en het wezenlijk

geluk van het schepsel Gods. God was aan ons niets verplicht, maar wij zijn Hem alles verschuldigd. Het betaamt ons Hem te vrezen, lief te hebben en te gehoorzamen, ja, ons ganse hart Hem te wijden, als de dienens-, lievens- en vrezenswaardige God. Wat is de zonde een vreselijk en afschuwelijk monster. Niets is ook verschrikkelijker. De zonde is godonterend, godbeledigend en godverloochenend. De zonde, zo schreef één onzer oude theologen is een aanslag op God. Ook is ze van een ziel- en lichaamverwoestend karakter. De zonde bracht Christus als Borg aan het kruis, en ze sleept ons, als wij niet wedergeboren en vernieuwd worden door God de Heilige Geest, naar de hel. Verder stelt de zonde ons schuldig tegenover Gods recht. Door de zonde brengen wij Gods toorn en gramschap over ons; ze verderft ons, en maakt ons rijp voor de eeuwige ondergang of wel de verwijzing naar de buitenste duisternis, waar weinig zal zijn en knersing der tanden.

Komt er een tijd in ons leven, dat wij door overtuiging des Geestes de zonde leren kennen, dat wij naar het paradijs teruggebracht worden en Adam voor God worden, dan zou een mens zich wel dood willen wenen. Hij zou wel wensen, dat hij nooit geboren ware. Welk een droefheid, smart en leed vervult dan zijn hart, omdat hij tegen een heilig, rechtvaardig en goeddoend God gezondigd heeft. Door de overtreding van Gods geboden heeft hij zich verwoest en zich tijdelijke, geestelijke en eeuwige straffen waardig gemaakt.

Welgelukzalig zijn zij, die door de bearbeiding van Gods Geest en door de in het hart uitgestorte liefde Gods een droefheid naar God hebben leren kennen, welke een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt. Dezulken zullen hier en hiernamaals niet vreemd blijven van de blijdschap in God door Christus. Die geestelijke blijdschap wordt ook gesmaakt op de dag des Heeren, als wij met Johannes op Patmos in de geest mogen zijn. David heeft daarvan gezongen in Ps. 26:8:

*“Wat blijdschap smaakt mijn ziel,
Wanneer ik voor U kniel
In 't huis, dat Gij U hebt gesticht!”*

Opmerkelijk is het, dat door de mens na de val in het paradijs nergens méér tegen gezondigd wordt dan tegen wat God in de staat der rechtheid heeft ingesteld nl. de sabbat en het huwelijk. Gods Woord, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament, spreekt daar duidelijk van. In het vervolg van dit geschrift wens ik daar nog op te wijzen. De door God geschonken rust en

verlustiging in de instelling van de oorspronkelijke sabbat, hebben wij door de zonde verbeurd. In Adam zijn wij allen gevonnist. Het aardrijk is om onzer zonden wil vervloekt. Geen rust, doch eeuwige onrust is ons deel geworden; geen verlustiging meer, maar een delen in eeuwige smart en vervloeking des Almachtigen hebben wij ons, sinds Adams val, waardig gemaakt. En als nu niettegenstaande die val, God toch in Zijn gebod spreekt van een rusten na volbrachte zesdaagse arbeid, dan is dit uit genade. Christus heeft die rust verdiend en verworven door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. Wat zou het voor elk mens wel een wonder moeten zijn, dat God van eeuwigheid in Christus, de Zoon van Zijn Goddelijk welbehagen, met behoud en verheerlijking van al Zijn deugden, een weg heeft uitgedacht, om terug te ontvangen wat wij in Adam verwoest en verloren hebben. God heeft ons zes dagen gegeven voor onszelf; zes dagen om ons dagelijks brood te verdienen en om ons beroep waar te nemen; om te voorzien in de noden van onszelf en van ons gezin. De zevende dag, of gelijk wij het ook kunnen noemen: de eerste dag der week, is geheiligd door de opstanding van Christus uit de doden en is daarom de dag des Heeren. Dat is de dag, waarmede wij niet willekeurig kunnen handelen, want het is de dag, die de Heere geheiligd heeft en afgezonderd om in Zijn dienst door te brengen en dan alle slaafse arbeid na te laten. Wij mogen dan opgaan naar Zijn huis en in Zijn voorhoven verkeren, overeenkomstig Zijn ordinantiën; om inzonderheid, zegt de Heidelbergse Catechismus, op de sabbat, dit is op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstig te komen om Gods Woord te horen en de sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen en de armen christelijke handreiking te doen. Het is een dag, ons gegeven, om bezig te zijn in de dingen van Gods Koninkrijk. 't Is geen dag om plezier te maken; geen dag om ons over te geven aan vleeselijk genot en vermaak; geen dag om te reizen en te trekken, in één woord, 't is een dag, welke de Heere en Zijn dienst gewijd moet zijn. Helaas zijn er velen, die aan de waarheid, uit kracht van hun consciëntie, verbonden zijn, doch die niet wenschen op te gaan op de dag des Heeren. De reden daarvan is, dat ze niet willen horen de leer van vrije genade of wel de zuivere verkondiging van Gods Woord, waarin God op het hoogst verheerlijkt en de zondaar op het diepste vernederd wordt. Er zijn, jammer genoeg, zoveel plaatsen, waar met stenen geworpen wordt op het ware volk van God en waar men niet gevoerd wordt in de grazige weiden van Gods Woord. Wanneer een valse leer gebracht wordt en de zuivere verkondiging van de waarheid gemist wordt, ja, wanneer de mensen bedrogen worden voor de eeuwigheid, dan is het

beter thuis te blijven, om onder biddend opzien tot de Heere de geschriften onzer vaders te onderzoeken, of hetgeen nog in het licht wordt gegeven en in overeenstemming is met Gods Woord en de leer onzer vaders. Van de honger te sterven is erg, maar nog erger is het onder een verderfelijke en zielsmisleidende leer te verkeren, omdat het op een eeuwigheid aangaat. Het is een voorrecht nog te mogen vertoeven onder een leer, waaraan we onze zielen kunnen toevertrouwen. Evenwel geldt het voor ons allen:

*“Gedenkt en viert, met vee en magen,
Den sabbat, na zesdaagse vlijt;
God schiep 't heelal in zoveel dagen,
En heeft den sabbat Zich gewijd.”*

Tenslotte. Welk een verantwoordelijkheid ligt er t.a.v. de dag des Heeren op de regering van het land, welke van Gods wege geroepen is om zorg te dragen voor de heiliging van Zijn dag. Maar ook, welk een verantwoordelijkheid ligt er op de kerke Gods en de ambtsdragers, om als wachters te waken en getrouw te zijn op Sions muren; om te ijveren voor de heiliging van 's Heeren dag en om de ontheiliging tegen te gaan met dezelfde ijver, waarvan door Christus is getuigd: “Want de ijver van Uw huis heeft mij verteerd” (Ps. 69: 10). De zonde wordt niet alleen door de overheid toegelaten, maar zelfs in de hand gewerkt. De enkelingen, die nog opkomen voor de heiliging van de dag des Heeren en voor de betrachting van Gods geboden, worden veracht en bespot. Voor Gods Woord en Zijn wet is geen ontzag meer. Overheid en volk spannen samen om Gods dag met voeten te treden en Hem te bannen uit de erve onzer vaders. “O, land, land, land, hoort des Heeren Woord.” Waar is, t.o.v. de dag des Heeren, de handhaving van de christelijke tucht in de kerke Gods? Vergadering op vergadering wordt gehouden en vele uren worden eraan besteed om uit te maken wat wel en wat niet geoorloofd is. Kerkelijke vergaderingen worden er belegd om de lijnen te trekken, doch alles is zover van God afgeweken, dat er in het algemeen schier niets anders is overgebleven dan een eigenwillige godsdienst naar het vlees. Men stelt het zo voor, dat men God kan dienen, maar tegelijk ook nog genoeg van de wereld kan genieten. Zover zijn wij van God afgeweken, dat wij bijna niet meer weten wat zonde is. Men kan reizen en trekken naar willekeur. De plaatsen der ijdelheid staan wijd open. Men kan genieten van de wereld, meedoen aan allerlei uitspattingen, en bos en strand bezoeken. God wordt eraan gewaagd en Zijn gebod wordt met voeten vertrapt. De kerken worden

ontvolkt en de voetbalvelden trekken duizenden en tienduizenden, zodat de dag des Heeren hoe langer hoe meer een zondedag is geworden. De bioscopen trekken jong en oud, terwijl de radio en televisie slachtoffers bij duizenden maken. Gods huis wordt woest gelaten, ja, zelfs vele kerken worden tot tempels van de duivel gemaakt. En bij alles, wat men heeft gedaan en nog doet om de jeugd te vermaken, wordt God uit de kerk gebannen en maakt men zich rijp voor het oordeel van die God, Die Zijn geboden niet straffeloos laat vertreden. Met de profeet Jeremia moesten we wel uitroepen: "Och, dat mijn hoofd water ware en mijn ogen een springader van tranen, om dag en nacht te bewenen de breuke der dochter mijns volks." Welk een diep verval is in eigen hart en leven en in dat van onze families doorgedrongen! En wat is de oorzaak, dat we zo weinig kennen van de heiligheid Gods en van de eis van Zijn heilig gebod? Geen enkele verontschuldiging blijft er over voor de mens; niet één vjgeblad om ons te bedekken, of om ons vrij te pleiten. Wij zijn schepselen Gods, begiftigd met een ingeschapen kennis, alsmede een verkregen kennis en leven onder het licht van Gods eeuwig Woord, waarin God Zijn volmaakte wil en wet aan ons bekend gemaakt heeft. Echter, de vreze Gods is zo ver uit het hart geweken, en wat kennen wij nog van het zondebesef? Wij kunnen dat niet altoos vragen aan Gods volk, want wat kan ook bij hen de afzakking groot zijn. Doch vraagt het maar aan een mens, als gij er nog één vinden kunt, die door Gods Geest levend gemaakt en overtuigd wordt van zonde, gerechtigheid en oordeel, of aan één van de weinigen die, gelijk te Sardis, door genade hun klederen niet hebben bevlekt; vraagt het maar aan degenen, die nog een weinig gemeenschapsleven mogen hebben. Denk in dit verband aan Lot, die eerst buiten Sodom woonde, maar later zijn huis in de stad had en zelfs in de poort van de stad te vinden was, alhoewel hij bij ogenblikken zijn rechtvaardige ziel kwelde.

"Gedenk den sabbatdag, dat gij dien heiligt." Och, of God Zelf de heiligheid van het gebod en de waardigheid en het gewicht ervan op onze harten mocht drukken.

Straks moeten wij allen geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage, hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad (2 Kor. 5:10). Elk mens, jong of oud, klein of groot, rijk of arm, aanzienlijken en geringen, mochten wel beven en sidderen voor de majesteit van de hoge God, in plaats van Zijn geboden te verachten en te leven naar het goeddenken van zijn boos en goddeloos hart.

God is wel zeer lankmoedig, maar bedenk, dat hieraan een einde komt. Hij moet de zonde straffen krachtens Zijn vlekkeloos rein en heilig Wezen. Verre zij God van goddeloosheid en de Almachtige van onrecht.

Gods zegen rust op de onderhouding van Zijn wet en op het wandelen in Zijn wegen. Daar staat echter tegenover, dat de ontheiliging, de verachting, de verzaking en de vertrapping van Zijn geboden en van Zijn dag bezocht wordt met rechtvaardige straffen en gerichten.

Oorlog is verschrikkelijk, hongersnood is erg, en pestilentie is vreselijk, maar het geestelijk oordeel, dat over een mens, een land of een volk kan komen, is het allerergste. Verharding en verblindings zijn de zwaarste oordelen. Daarop volgt de versmadende roede en de algehele verwoesting.

Het moge de Heere behagen de enkele regels, die wij hebben geschreven, alsmede wat verder nog van andere geachte schrijvers zal volgen, vruchtbaar te stellen tot lering en bekering. Moge het als een gering middel in de hand des Heeren gebruikt worden om ons land en volk terug te roepen tot de Wet en tot de Getuigenis, want indien er geen wederkeer komt, zij zullen geen dageraad hebben. Laat ons bedenken, dat niet alleen alle goddeloosheid een gruwel is in Gods ogen, maar ook alle eigenwillige godsdienst. God haat de rok, die van het vlees besmet is, en de roof in het brandoffer (Jes. 61:8).

Toen God Paulus bekeerde op de weg naar Damascus, kreeg hij eerbied voor en liefde tot God en een innerlijke behoefte, zodat hij uitriep: "Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?"

God geve ons, door de genade des Heiligen Geestes, eerbied en liefde voor de Insteller van de sabbat, want dan zal de vrucht gewis zijn: eerbied en liefde voor de instelling zelf.

Onder het Oude Testament werd de overtreding van de sabbat bedreigd met de dood (Ex. 35:2). Wel een bewijs, dat God waakt over en ijvert voor de onderhouding en heiliging van Zijn dag. In de staat der rechtheid hadden wij de kracht en het vermogen om in Gods wegen te wandelen. Door de val van Adam hebben wij alle kracht en vermogen verloren om te doen wat Gode welbehagelijk is. Maar, o, eeuwig wonder, dat de Vader Zijn Zoon heeft verordineerd als Borg en Middelaar. Niet om de wet of de profeten te ontbinden, maar om deze te vervullen. De Heere Jezus, de gezegende tweede Adam, heeft verworven, wat wij in de eerste Adam hadden verloren. Hij vervulle door Zijn Geest, wat wij lezen in Ps. 1:2: "Maar zijn lust is in des Heeren wet en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht."

Wanneer dan ons leven door hartvernieuwende genade mag zijn in de vereniging door het geloof met Christus, dan zullen wij hier in dit leven de

eeuwige sabbat aanvangen en ook ervaren, dat in het houden van Gods geboden groot loon is. Loon, niet uit verdienste, maar uit genade. De Heere moge dit geschrevene zegenen tot waarachtige bekering, tot ontdekking van alle valse godsdienst en tot een innige verbinding aan die God, in Wie alleen de ruste der ziel ligt voor een van nature onrustig hart.

Grand Rapids
Ds. W.C. Lamain

De sabbat in het Oude Testament

Wanneer we nu letten op de sabbat in het Oude Testament, dan moet het ons allereerst opvallen, dat de sabbatdag niet op aarde, maar in de hemel is begonnen. We lezen immers in Genesis 2, dat God Zelf op de zevende dag heeft gerust van al Zijn werk.

De Schepper rustte van Zijn scheppingswerk. Niet omdat er bij God vermoeidheid vanwege het werken kan zijn, zoals dat bij mensen voorkomt, want als het zo bij God was, dan zou God geen God meer zijn. Ook mogen we onder dat rusten Gods niet verstaan, dat God Zich nu verder niet meer met Zijn schepping bemoeide, want Christus zegt: "Mijn Vader werkt tot nu toe." Maar God hield op met scheppen. Dat is het rusten Gods. De Schepper hield op van Zijn almachtig werk, omdat Hij nu alles voltooid had. Er viel aan dat volmaakte werk niets meer te doen. Zoals God Zelf zag, dat het alles zeer goed was. Daarom schiep God niet meer verder.

Versta nu echter goed, dat dit ophouden Gods niet wijst op een ledigheid bij God. Gods rusten is niet een niets doen. We hebben sinds die zevende dag niet met een werkloze God te doen. Dat zullen we verstaan, als we bedenken, dat God alles heeft geschapen tot Zijn eer. Dat is het grote doel, waarmee God alle dingen uit het niets tot aanzijn geroepen heeft. Op de zevende dag was er dan ook niets, dat niet glansde en juichte tot ere Gods. En zo begon God Zich op die dag te verlustigen in Zijn werk. Ja, dat is eigenlijk het rusten Gods. Het is niet alleen een ophouden met scheppen, maar vooral een Zich verlustigen in Zijn eigen werk.

Dat is de sabbat, die bij God in de hemel begon. God Zelf heeft het eerst sabbat gehouden en van die zevende dag lezen we niet dat het avond werd, zoals van de andere dagen. Het is eigenlijk een dag zonder avond, want God zal Zich eeuwig in Zijn werk verlustigen en alzo in Zijn volmaakt werk rusten.

Doch meteen daarop lezen we, dat God deze dag ook voor de mens heeft gezegend en geheiligd. Ook hierin is de mens dus een beelddrager Gods. Zes dagen mochten Adam en Eva hun werk doen om het paradijs te bewaren en te onderhouden. Dat was hun goddelijk beroep. Maar bij die zes dagen kregen zij nu ook de zevende dag tot een rustdag. Ook weer niet, omdat zij van de zesdaagse arbeid zo afgemat zouden zijn en nog minder opdat zij die dag in ledigheid zouden doorbrengen, maar opdat zij elke week in God, hun Schepper, zouden eindigen.

Het paradijs was hun dan ook niet gegeven, opdat zij aan die hof zelf genoeg zouden hebben, maar opdat zij daar bovenuit de Gever zouden zien. En zouden zij nu alleen om zich heen zien, dan zouden zij zich zozeer met de schepping bezig houden, dat zij de Schepper vergaten, hetgeen helaas ook is gebeurd in de zondeval.

Daartoe heeft God de sabbatdag dus aan de andere zes dagen toegevoegd, opdat Zijn mens, evenals Hij Zelf, in Hem zou eindigen. Niet, dat de andere zes dagen voor het eerste mensenaar los van God stonden. Dat waren geen dagen voor hen zelf. Juist op de zevende dag moesten zij telkens beseffen, dat al de dagen door die éne dag gezegend en geheiligd zouden worden, want het was dezelfde God van de dag des sabbats, die Zich ook op de andere dagen der week aan hen openbaarde in het ruisen van de wind.

We haasten ons nu om te zeggen, dat de sabbat voor de mens een gave Gods was. Zo heeft men de sabbat wel eens de hemelvaartsdag van de week genoemd. Noem Adams sabbat voor de val dan een thuiskomen van de zoon tot de Vader. Een thuiskomen, nadat hij de opdracht des Vaders heeft mogen vervullen in zijn zesdaagse arbeid. Om op die dag in 't bijzonder bij God te wonen en te mogen rusten in Hem. Waar is het beter voor een mens die tot God geschapen is? Dat is immers zijn bestemming? Een bestemming die hoger ligt dan het paradijs zelf. Och, wat is een paradijs zonder God? Welnu, daarom is de sabbat een gave Gods. Een gave, zo groot, dat de mens op die dag in zijn hogere en heerlijke bestemming mocht rusten. Een dag, die God zegende tot een gave, waarin Hij de mens als het ware optrok om in Hem, dat is in die overvloedige Fontein van alle goed, te mogen rusten. Wat een schone dag!

Nu heeft God deze dag echter niet alleen gezegend tot een gave, maar ook geheiligd tot een opgave. Deze twee woorden gaan altijd samen. Elke gave is een opgave. Al was die gave maar een appel, die een moeder aan haar kind geeft. Die appel wordt aan dat kind niet gegeven om weg te gooien. Dat zou voor de moeder een belediging zijn. En dat geldt natuurlijk oneindig veel meer voor de gaven Gods. Het is altijd de vraag: "Wat doen we er mee?" Voor Adam was dat ook de grote vraag inzake de gave van de sabbat.

En juist in het licht van deze gave wordt onze zonde zo vreselijk. Want toen Adam zondigde, (en in wie van ons woont deze Adam niet?) heeft hij daarmee uitgesproken, niet langer meer in God te willen eindigen. Hij begeerde daarom ook geen sabbat meer, want hij maakte zich los van God om voortaan niet in God, maar in zichzelf te eindigen. Alzo heeft Adam de kostelijke sabbatsgave vergooid.

Toen bleef er nog wel een zevende dag. Maar de mens noemde die niet: "Gods dag," maar "zijn dag" en als gevolg daarvan zijn ook al de dagen der week "eigen dagen" geworden, want wie die éne dag de zijne noemt, die zal ook al de dagen de zijne heten. Die heeft in alles met God afgedaan. Die begint met het "IK", die gaat voort met het "IK", om dan met het "IK" te eindigen.

Zo kunnen we ook verstaan, dat er op Gods bevel onder Israël een man gestenigd moest worden, omdat hij op de sabbatdag hout sprokkelde. Ge zult misschien vragen: "Was dat nu zo erg, dat het die man zijn leven moest kosten?" Maar de sabbat is in het Oude Testament niet zo maar een dag van wat mag en wat niet mag. Het is een zaak van de ere Gods of de ere des mensen en dat laatste kan God niet gedogen, want de Gever heeft het recht om aan Zijn gave de opgave te verbinden. Sabbatschenders moeten sterven.

Het zou waarlijk geen wonder zijn als we slechts tot zover over de sabbat als gave Gods konden spreken. Maar nu is dit het genade-wonder, dat we nog verder mogen, want toch heeft God de gave van de sabbatdag niet aan de mens onttrokken. Dezelfde God, die zo diep was gekrenkt, heeft in Christus Adam gezocht en gevonden om aan hem genade te verkondigen. Dat was louter bij voorbaat om de verdienste van Christus, in wie een gevallen Adam slechts de herkrege sabbatsrust genieten kan. Het Oude Testament roept ook hier om het Nieuwe, dat is om Hem die de ware rust aan het kruis heeft verdiend. En wie deze genade beleven mag, hij mag in beginsel toch weer ervaren wat sabbat is, zij het dan ook in beginsel, want in deze geschonden wereld zal de volmaakte sabbatsrust nooit meer gevonden worden.

Het vierde gebod uit de wet Gods, evenals de gehele wet, is daarom ook een gave. Het is een genade-gift. Want als de Heere daar gebiedt om de sabbatdag te houden, dan is dat louter tot welzijn van het volk van Israël. Denk er slechts aan dat de Heere het vierde gebod aan Israël gaf, opdat de gemeente zou samenkomen in een heilige vergadering (Lev. 23:3). Daar wilde de Heere dus wonen en daar wilde Hij Zich aan het volk openbaren. Daar wilde God een gevallen mens alsnog optrekken om in Zijn tempel te wonen. En nu zeggen we weer: "Wat een gave!" Zo groot, dat er onder Israël niemand kon zeggen: „Ik heb de gelegenheid niet gehad om van genade te horen."

Behalve dat de gemeente op de sabbat samenkwam om gezegend en geheiligd te worden in de tent der samenkomst en later in de tempel, kwam men ook samen tot de dienst der offerande. De sabbatdag was dus ook

een bijzondere dag om te offeren. Koning Salomo heeft dat niet vergeten, toen hij het sabbatsoffer herstelde naar het gebod, dat de Heere aan Mozes geboden had (2 Kron. 8:13). Het volk moest offeren om daarmee te betuigen, dat er zonder offer geen vergeving der zonden was en ook als een teken om zichzelf als een levend offer aan de dienst des Heeren te wijden. Offeranden om voor God te kunnen bestaan en als een symbool om voor God te leven. Hoe wijst dit alles heen naar het enige offer, Christus, de grote Rustverwerver bij God de Vader, en voor Zijn volk.

Niet alleen gaf de Heere de sabbat aan Israël om als gemeente samen te komen, maar ook opdat zij zouden gedenken welke grote daden God aan hen had gedaan. Zo gebod de Heere in Deut. 5:15 te gedenken, dat zij door de sterke hand Gods uit Egypte waren bevrijd. Dat was op zichzelf al een rustdag waard. Om te overdenken hoe de Heere hun rust had gegeven uit de slavernij van Egypte. We lezen dikwijls in het Oude Testament, dat de ouders deze wonderen Gods aan hun kinderen moesten vertellen. Het was dus ook sabbat in de huiselijke kring.

Die huiselijke kring moeten we ook verder uitbreiden tot de gemeenschap van het ganse bedrijf. Want we lezen in het vierde gebod, dat de sabbat behalve door de ouders met hun kinderen, ook gehouden moest worden door dienstknechten en dienstmaagden, of ook door een vreemdeling, die binnen eigen deur aanwezig was en zelfs door het vee. Op die dag waren allen gelijk. De meester was niet meer dan zijn knecht, de dienstmaagd was niet minder dan haar vrouw en het was ook geen verschil of iemand vreemd was of eigen. Wat een heerlijke gedachten voor het tijdelijke leven, want als meester en knecht echt sabbat mochten houden, dan kwam die verhouding vanzelf openbaar op de andere dagen der week. Dan behoefde er aan de ene kant geen onderdrukking en aan de andere kant geen staking gevreesd te worden.

De Heere heeft daarbij echter ook aan het lichaam gedacht. Gods Woord is ook inzake de sabbat niet overgeestelijk. We lezen duidelijk en heel gewoon in Ex. 23:12, dat mens en dier op die dag adem zouden scheppen. Sabbat, ook voor de rust van het lichaam. Sabbat voor de gehele mens. De Heere is ook een God van het lichaam. Tot verwikkeling van de werkende mens, maar tot beschaming van de luie mens, want die heeft naar het lichaam geen rustdag te houden en die kan nog niet eens met de dingen van alle dag bij God komen, dat is in God rusten.

Meermalen wordt in het Oude Testament de sabbat een teken genoemd. Bijvoorbeeld in Ex. 31 : 13 en Ez. 20: 12. Want de dag zelf maakte nog geen

sabbat en de betrachting van de inzetten was als zodanig nog niet de rust in God. Wee het bondsvolk, wanneer het zich slechts met de vorm tevreden stelde, alsof het teken zelf genoeg was. Dat was een walging in de ogen Gods. Lees slechts het eerste hoofdstuk van Jesaja. Terwijl men de sabbat van buiten onderhield, was men van binnen toch een sabbatschender, omdat men in dit alles God kon missen en de zonde vasthouden. Of men de sabbat houdt, dat is in het Oude Testament niet de grootste vraag; het gaat er veel meer om hoe de sabbat gehouden wordt.

Op deze vraag geeft Lev. 16:31 een zeer duidelijk antwoord als we lezen: "opdat gij uw zielen verootmoedigt." Ziet, dat is de ware sabbatsviering, verootmoedigd te zijn voor God. Verootmoedigd vanwege de zonde en schuld. Dan was het volk op zijn plaats, dan was het klein voor God en dan kon het sabbat worden. Want om de sabbat als een genadegift te beleven, moet men eerst zelf van genade leren leven.

Maar wat was de sabbat dan een rijk teken. Een teken van Gods bemoeienissen met het lichaam, dat elke rust heeft verzondigd. Een teken van Gods bemoeienissen met de ziel bovenal. Een teken van Gods gemeenschap voor het volk, dat de gemeenschap dagelijks verzondigde. Een teken van Gods verbond voor verbondsbrekers. Een teken van de eeuwige rust, want van die dag heeft de Heere Zelf gezegd: "hij zal tussen Mij en tussen de kinderen Israëls een teken in eeuwigheid zijn." (Ex. 31:17). Dan was het bovenal een teken tot de ere Gods, want als de verootmoedigde Israëliet in Gods huis mocht wonen om op die dag naar ziel en lichaam te rusten in God, dan kreeg God hier Zijn mens terug. En dan kwam God weer aan Zijn ere, zoals een psalmdichter het in zijn hart had om op de dag van de sabbat God te loven (Ps. 92:2). Ja, met dat doel heeft God de sabbat ook ingesteld. Daarom is er nog sabbat op aarde en daarom zal er ook een eeuwige sabbat zijn.

Laten we nu in het kort nog even samenvatten wat we aangaande de sabbat in het Oude Testament hebben gevonden. Die sabbat is dus in de hemel begonnen, toen God ophield met scheppen en Zichzelf verlustigde in al wat Hij gemaakt had. Voor de mens heeft God deze dag gezegend tot een gave, opdat hij van al zijn arbeid een thuiskomen bij God zou vinden, zijn hogere bestemming bewust worden en alzo in Hem zou eindigen. God heeft die dag echter ook geheiligd tot een opgave en juist in het licht van Gods gave wordt de zonde zo vreselijk en de straf zo rechtvaardig. Doch, ondanks de zonde bleef God in Christus de sabbatsgave schenken, zodat

er onder Israël in de weg van verootmoediging nog sabbat mocht worden gehouden, waarin de Heere uit louter genade een gevallen mens optrok tot de gemeenschap in Zijn tempel. Maar niet alleen in het huis des Heeren, ook in eigen huis behoorde het sabbat te zijn, doordat de ouders met hun kinderen over de werken Gods zouden spreken. Het gehele bedrijf moest sabbat vieren in gelijkheid van heer en knecht, zodat er van de sabbat een reuk moest uitgaan ook voor het sociale leven. Vooral voor het zieleleven, maar toch ook voor het lichamelijke leven heeft God de sabbat geschonken. Die dag met Zijn inzettingen was slechts een teken, een middel om tot het doel te komen, zodat het zelfs een walg in Gods ogen was, wanneer men aan de vormen genoeg had. Het grote doel was de ere Gods.

Daarom mag het voor Gods kerk nog sabbat zijn en zal het ook een eeuwige sabbat worden. Maar nu is het de vraag, waar deze sabbatsonderhouding nog wordt gevonden. Misschien zal iemand opmerken, dat de inzettingen van het Oude Testament ongeldig zijn geworden door de komst van het Nieuwe Testament. De zogenaamde vrijheid van het Nieuwe Testament wordt althans dikwijls verkondigd ten koste van de gebondenheid aan Gods heilige wet. En het is waar, dat de omstandigheden waarin wij leven anders zijn dan die onder het Oude Testament. Maar dat doet niets af van de beginselen van Gods Woord. En wil iemand het vierde gebod opzij zetten, omdat het Oud-Testamentisch is, dan zal hij al de geboden Gods moeten afschaffen en waar komen we dan terecht? Het vierde gebod is trouwens niet alleen een zaak van de oude bedeling, maar het is een scheppingsordinantie, die geldt voor ieder mens en voor elke tijd.

Intussen moet met schuld en schaamte erkend worden, dat het er droevig voorstaat met de sabbatsonderhouding in de wereld, in ons land en in het naamchristendom. De hedendaagse wijsbegeerte leert een vrijheid, die alle banden met Gods heilige wet openlijk verbreekt. Daarin wordt het Godsbestaan niet eens meer erkend. Hoe zal men dan ook Gods dag erkennen? Of de mens met die vrijheid dan gelukkig is? Er is nog nooit iemand gelukkig geweest tegen het gebod des Heeren in. Deze wijsbegeerte moet dan ook zelf toegeven, dat het maar een angstige vrijheid is.

En toch gaat het door, met miljoenen tegelijk, om al de dagen de zijne te noemen en op de dag des sabbats wordt er wel het meest uitgesproken, zij het niet in woorden: "Het is mijn dag." Of zou er niet het meest gezondigd worden, juist op die dag? Als er één dag wordt uitgebuit tot zelfbehagen dan is het juist de sabbatdag. Zelfs in kerkelijke kringen loopt het al zuiniger af met de dingen, die tot de sabbat behoren. Het wordt al minder Gods dag

en al meer een eigen dag. De oorzaak? Nog precies dezelfde als bij Adam. Hij wilde niet langer meer in God eindigen. Geen liefde tot God meer. En zonder liefde wordt elke gave een last en elke opgave te zwaar.

En het gevolg? Vervreemding van God, want wie deze dag niet waarneemt voor zichzelf en voor zijn gezin, hij moet van God vervreemden en hij zal daarin ook z'n eigen kinderen meesleuren naar de dag, dat God zal zeggen: "Ik heb u nooit gekend." En dat, terwijl diezelfde God een dag heeft geschonken om met onze eeuwige bestemming bezig te zijn.

Wat tenslotte het persoonlijke leven betreft, om weer sabbat te mogen houden moeten we ons allen als sabbatschenders leren kennen. Dat zijn we geworden, ook al brengen we die dag misschien door in uiterste nauwgezetheid; sabbatschenders, omdat we niet in God, onze Schepper, maar in onszelf eindigen en rusten. Onszelf verheerlijken, onszelf zoeken, onszelf behagen.

Waar dat schuld wordt, daar zullen we onze ziel verootmoedigen voor God en daar zal het weer sabbat kunnen worden, want het is een dag van genadeverkondiging voor schuldigen. Geen beter sabbatsoffer dan een verbroken en een verslagen hart. De Heere wil ze nog optrekken om bij Hem te mogen rusten. Maar dat is een rusten in het werk van Christus, de Borg. Niet met het bloed van de oude bedeling, maar met Zijn bloed is die rust betaald.

Driebergen
Ds. F. Bakker

De sabbat Nieuwtestamentisch gezien

Op het wekelijks aanhoren van het 4^e gebod of sabbatsgebod van de eeuwigdurende zedewet of wet der tien geboden in de openbare eredienst kan de vraag bij ons opkomen: "Waarom onderhoudt de N.T. Kerk niet de in de wet genoemde zevende dag maar wel de eerste dag der week als de van God ingestelde sabbat of rustdag?"

Zonder diep op deze problematiek in te gaan willen wij de volgende redenen noemen, die in de H. Schrift te vinden zijn, waarom in plaats van de zevende dag de eerste dag van de week daarvoor wordt gehouden.

1. Die eerste dag der week heeft de Heere Zelf ingesteld en geheiligd als een "overwinningsdag" van Zijn Zoon. God rustte daarop in het werk, dat Christus voor Zijn Kerk had gedaan hier op aarde; en Christus rustte als loon op dat werk met Zijn gehele Bruidskerk in God. Daarvan getuigde reeds de dichter van de 118e Psalm door de geest der profetie met het oog op de dag van de opstanding van Christus: "Dit is de dag, dien de Heere gemaakt heeft; laat ons op denzelven ons verheugen en verblijd zijn."

2. De Heere Jezus, Die ook een Heere van de sabbat is (Matth. 12:8), heeft Zelf die dag als de Koning van Zijn duur gekochte Kerk ingesteld en geheiligd. Op die dag stond Hij als Overwinnaar op uit de dood en door Zijn opstanding heeft Hij die dag geheiligd (afgezonderd). Hij wordt daarom in Openb. 1:10 genoemd: "de dag des Heeren."

3. De discipelen van de Heere Jezus zijn onmiddellijk na de opstanding van de Heere Jezus op de eerste dag der week samengekomen in de opperzaal te Jeruzalem. Aan dat samenkomen op de eerste dag in plaats van de zevende dag der week heeft de Heere Jezus Zijn goedkeuring betoond door tot tweemaal toe in eigen persoon Zich in hun midden te vertonen, terwijl de deuren om de vreze der Joden gesloten waren, hen begroetende met de woorden: "Vrede zij ulieden" (Joh. 20:19 en 26).

4. Op de eerste dag der week en dus niet op de Joodse sabbat kwamen Zijn discipelen herhaaldelijk bijeen voor de uitoefening van de eredienst. Met het oog daarop vragen wij in alle bescheidenheid: "Waarom zijn de discipelen te Troas juist op die dag bijeengekomen om brood te breken, indien die dag voorheen niet was ingesteld geweest?"

5. Paulus vermaant de Korinthiërs in zijn eerste zendbrief met deze woorden: "Op elken eersten dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg", enz. (1 Kor. 16:3).

6. De Heere heeft die eerste dag der week rijk gezegend door daarop de Heilige Geest uit te storten temidden van Zijn Kerk.

7. De Heere verleende aan de apostel Johannes op de eerste dag der week die bijzondere genade, dat hij, verbannen op het eiland Patmos, terwille van het evangelie en om de naam en de zaak van Christus, daarop in de geest mocht zijn en hem grote dingen zijn geopenbaard.

Wijlen Ds. Van Reenen, in zijn verklaring van de Catechismus, merkt dienaangaande op: "En het is wel opmerkelijk, dat de Heere nooit zijn ongenoegen over het onderhouden van de eerste dag betoonde. Nooit ontmoette ik een kind van God wiens geweten klopte, omdat hij in plaats van de zevende, de eerste dag heiligde; maar wel hebben zij, en ook wij het dikwijls mogen ervaren, dat de Heere ons op de eerste dag der week wilde verkwikken met Zijn zielzaligende sabbatzegeningen.

8. Ieder, die zaligmakende genade in zijn leven mag kennen, zal moeten belijden, dat de Heere hem (haar) niet alleen heilige eerbied heeft gegeven voor het aanbidenswaardige Wezen Gods, Zijn heilig en dierbaar Woord, maar ook voor Zijn dag, de eerste dag der week.

Deze eerste dag der week moet naar het gebod Gods door ons worden geheiligd.

De betekenis van het woord "heiligen" in de Heilige Schrift en dus ook in het Nieuwe Testament, is in de eerste plaats "afzonderen". Het heiligen van Gods dag houdt dan naar die betekenis in: Die dag van de andere dagen der week, welke tot een gewoon gebruik bestemd zijn, af te zonderen tot een heilig gebruik. Die dag moeten wij aanwenden tot heil van onze onsterfelijke ziel, tot zegen van onze naasten en bovenal tot de ere Gods. Enerzijds is die dag met het oog op onze dagelijkse arbeid een rustdag. In het vierde gebod zegt de Heere: "dan zult gij geen werk doen." Hij verbiedt daarin alles wat behoort tot ons dagelijks beroep, tenzij het werken betreffen van noodzakelijkheid of van barmhartigheid. Onder de noodzakelijke werken behoren o.a. het verzorgen van het vee en voorts alle arbeid, welke verricht wordt ten behoeve van de openbare eredienst, waarop wij in het vervolg nog terugkomen. Onder de werken van barmhartigheid rekenen wij bijv. het verplegen en genezen van zieken, waarvan Jezus tijdens Zijn leven op aarde duidelijke voorbeelden heeft gegeven. In Matth. 12:13 lezen we immers dat Jezus de dorre hand van een man op de sabbat genezen heeft. Ook mogen wij ons vee, wanneer het in het water valt, eruit redden. Daarom zeide Jezus: "Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo datzelve op een sabbatdag in de gracht valt, die hetzelfde niet zal aangrijpen

en uitheffen?" (Matth. 12:11). Overigens zijn we, naar het gebod, verplicht te rusten van al onze dagelijkse arbeid. Dat geldt ook in de oogsttijd, wanneer er in de werkweek tengevolge van de weersomstandigheden niet geoogst kan worden, en de oogst dreigt verloren te gaan, en het juist op Gods dag daarvoor gunstig weer zou zijn (Ex. 35:2). Op alle arbeid, niet behorende tot het werk, dat op de dag des Heeren mag en ook moet worden verricht, rust de vloek, ja, wij roepen daarmee het heilig ongenoegen Gods over ons in. Tegen het gebod Gods, inzake de heiliging van Zijn dag, druist ook in, het laten rijden van treinen en bussen, enz. op zondag, het openstellen van plaatsen van allerlei vermaak en het gelegenheid geven tot kopen en verkopen. Zeer terecht wordt hierop herhaaldelijk gewezen door de Ned. Ver. tot bevordering van de Zondagsrust en de Zondagsheiliging. Doordat de dag des Heeren in ons vaderland op een ontzettende wijze wordt ontheiligd door overheid en onderdanen, door ambtsdragers en gemeenteleden, wordt Gods toorn en gramschap ingeroepen, en ligt er tenslotte in alle zegeningen, die de Heere ons in ons persoonlijk-, gezins- en volksleven nog bewijzen wil, een verborgen vloek. En omdat Gods gebod openlijk met voeten wordt getreden, doen wij niet anders dan de Heere met Zijn zegeningen in het aangezicht slaan. O, de Heere zal het in het uur van het gericht toch zo opnemen voor de eerbiediging van Zijn dag en wet. Met het oog daarop kunnen we er zeker van zijn, dat de dagen, waarin we nu leven, boos en bang zijn.

Dat "rusten" moet echter voor ons niet een last betekenen, die de Heere oplegt, maar een bijzonder grote genade. De dienst van de wereld en de zonde is zo hard, vooral omdat dan gehandeld wordt naar de wil van de vorst der duisternis. De wereld wil ons dag en nacht en alle dagen van ons leven laten ploeteren in het stof der aarde. Maar aan het éne nodige, waartoe de Heere ons in Zijn Woord zo menigmaal oproept, wordt voorbij gegaan. De duivel stelt alles in het werk om ons tot zonde te verleiden, hetzij op een goddeloze, hetzij op een vrome wijze, en vindt in ons boze hart een sterke bondgenoot.

Anderzijds houden de woorden: "dan zult gij geen werk doen" niet in, dat wij die dag met "niets-doen" moeten of mogen doorbrengen. Ledigheid of luiheid op Gods dag is ook zonde en overtreding van het vierde gebod. Er is geen heiliging en eerbiediging van de wekelijkse rustdag mogelijk, indien we niet rusten van onze dagelijkse arbeid. Want die rust is volgens de H. Schrift een noodzakelijk middel daartoe. We zouden ook kunnen zeggen: slechts een noodzakelijk middel, aangezien die rust op zichzelf in geen

enkel opzicht de heiliging van 's Heeren dag kan uitmaken. We worden door middel van Gods gebod ook op Zijn dag geroepen die gehele dag bezig te zijn. Niet met de dingen van deze tijd, of dit leven, maar met de dingen, aangaande het heil van onze onsterfelijke ziel en met de dingen van Gods Koninkrijk. Als eerste en voornaamste middel daartoe heeft Heere ons Zijn heilig Woord gegeven. Dat Woord Gods moet elke dag persoonlijk en in het gezinsverband, onder biddend opzien tot de Heere gelezen en overdacht worden. Opdat we door de genade van de Heilige Geest dat Woord mogen verstaan, en de kracht, die erin verborgen ligt, ook voor eigen hart en leven mogen ervaren. Want zonder die onmisbare bediening en leiding van Gods Geest gaan we aan de rijke inhoud en betekenis van dat Woord voorbij en het doet ons geen nut. David, de man naar Gods hart, kon ook die hulp en de leiding van de Heilige Geest niet missen. Daarvan geeft hij in het boek der Psalmen een sprekend bewijs. Denk slechts aan dat bekende psalmvers: "Heer, ai maak mij Uwe wegen," enz. Hoe meer we uit die goudmijn van het Woord hebben mogen putten, naar diezelfde mate is de behoefte in onze ziel sterker geworden, om door middel van dat Woord door de Heilige Geest onderwezen te worden. Het is op zichzelf beschouwd voor alle mensen - bekeerd of onbekeerd - een bijzonder groot voorrecht dat Woord te mogen hebben, omdat de H. Schrift het enige middel is, dat God gegeven heeft om zalig te kunnen en te mogen worden. Daarin alleen wordt ons de enige weg des behouds in Christus Jezus geopenbaard. Zonder dat Woord Gods kan niemand zalig worden, omdat we nergens anders dan uit de Bijbel kunnen vernemen, wie de Heere Jezus is en wat er in Hem en in Zijn middelaarwerk, hier op aarde verricht, te vinden is voor een in zichzelf arm, verloren en strafwaardig zondaarsgeslacht. Is het dan geen grote genade van de Heere, dat Hij ons een dag heeft willen geven, waarop we in het bijzonder met dat Woord bezig mogen zijn? Maar de Heere heeft in het schenken van Zijn dag nog groter genade willen bewijzen, nl. de prediking en uitlegging van dat Woord in de openbare eredienst. Hij heeft daartoe mannen geroepen, die hun gehele leven in dat Woord arbeiden, tot welzijn van mensenzielen, geschapen voor een nimmer eindigende en alles beslissende eeuwigheid. Voor de echte heiliging van Gods dag kan de kerkdienst of het predikambt niet worden gemist. De Heere wil, dat wij op Zijn dag zo getrouw mogelijk de openbare eredienst bijwonen. Dit is een bij uitstek door de Heere gegeven middel tot onderhouding van Zijn heilige wet (4e gebod), en tot onze waarachtige bekering. Tijdens Zijn omwandeling op aarde heeft de Heere Jezus zelf een voorbeeld gegeven.

Hij ging immers naar gewoonte op naar de synagoge. Het is derhalve een bijzonder groot kwaad om uit onverschilligheid of om ongeldige redenen geen ijverig gebruik te maken van de door God ingestelde openbare eredienst. Het heeft de Heere behaagd door dat middel Zijn Koninkrijk uit te breiden en Zijn volk geestelijk voedsel toe te reiken. Gezien de grote geestelijke nood, waarin wij ook als volk ten aanzien van de openbare eredienst verkeren, moet ik aan het hierboven genoemde een opmerking toevoegen. Het kan nl. voorkomen, dat, tengevolge van het droevig verval in de openbare eredienst in onze woonplaats of in de omgeving daarvan, het voor ons onmogelijk geworden is de kerkdiensten bij te wonen, omdat daarin niet de Heere, maar de godsdienstige mens, die zonder en buiten de Heere leeft, verheerlijkt wordt. De Heidelbergse Catechismus zegt in het antwoord op vraag 103: "en dat ik inzonderheid op de sabbat, dat is, op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome." Wanneer in die openbare eredienst veel plaats vindt, dat niet in overeenstemming is met het Woord van God, waardoor Hij in Zijn eer tekort gedaan wordt, en mensen in plaats van geleid verleid worden, dan kunnen de omstandigheden er aanleiding toe geven, dat we met diepe smart daarover in onze ziel, onze plaats in het kerkgebouw ledig moeten laten en genoodzaakt zijn die dag thuis door te brengen, met ons gezin geschaard rondom Gods Woord en de geschriften, welke op dat Woord gegrond zijn. In dit verband zij nog gewezen op Openb. 2:9b: "en Ik weet de lastering dergenen, die zeggen, dat ze Joden zijn en zijn het niet, maar zijn een synagoge des satans." Evenwel heeft de Heere in het leven van Zijn volk menigmaal getoond, dat Hij aan geen tijd noch plaats gebonden is, en door middel van die huisgodsdienstoefeningen Zijn hemels onderwijs en Zijn zegen heeft willen schenken.

Waar toe moeten wij dan zo getrouw mogelijk en met grote lust en ijver op 's Heeren dag als gemeente samenkomen? Op deze vraag geeft de Heidelbergse Catechismus een antwoord op grond van Gods Woord.

- a. In de eerste plaats om Gods Woord te horen. Ook al mogen we Gods Woord en vele geschriften, daarop gegrond, in ons bezit hebben, toch eist de Heere van ons in Zijn wet, dat wij op de wekelijkse rustdag samenkomen in Zijn huis, om daar Zijn Woord te horen. Dus niet het woord van een mens (voorganger), maar Gods Woord, omdat in de rechte (zuivere) prediking van het Woord de Heere zelf tot ons spreekt (Ps. 85:9). "Ik zal horen wat God de Heere spreken zal." Met het oog hierop is toch wel een ernstige voorbereiding nodig. We mogen ons

toch niet onvoorbereid zetten onder Zijn Woord. We moeten de Heere smeken, of Hij niet alleen onze harten voor dat Woord wil openen door Zijn Heilige Geest, doch ook, of de Heere de voorgangers gedenken wil, en hen ertoe wil verwaardigen om een zuiver geluid voort te brengen op de bazuin des Evangelies. Zij hebben de voorbede van de gemeente zo nodig. In het bijzonder van hen, die bidden geleerd hebben.

Wanneer onze zielen in de prediking eerlijk behandeld en recht geleid worden, dan is dit een bijzonder groot voorrecht. En ook is het een voorrecht, wanneer zowel door ambtsdragers als door gemeenteleden onvoorwaardelijk mag worden gebogen onder de soevereiniteit van Gods getuigenis. Dan bestaat er ook een hechte band tussen voorganger en gemeente. Vandaar dat de apostel Paulus telkens in zijn zendbrieven vraagt om de voorbede en op de noodzakelijkheid daarvan wijst. Wegens onze persoonlijke ontheiliging van de dag des Heeren en het ontbreken van de rechte voorbereiding, moeten we erkennen, dat het verval in kerkelijk Nederland groot is. In vorige eeuwen, toen er in het algemeen veel dichter bij de Heere geleefd werd, werd de zaterdagavond niet gebruikt om visites af te leggen, zoals nu vaak het geval is, maar werd een huisgodsdienstoefening gehouden, welke in het teken stond van de voorbereiding van de rustdag. Zonder voorbereiding durfde men die dag niet in te gaan. Niet alleen moeten we zijn hoorders van het Woord, maar ook daders daarvan, zodat dit in het gewone leven als vrucht openbaar mag worden.

- b. Wij komen niet alleen als gemeente samen om Gods Woord te horen, maar ook om de sacramenten te gebruiken, die door Christus aan de gelovigen gegeven zijn als een zichtbaar Evangelie tot versterking van het geloof.
- c. Als derde, waartoe wij als gemeente samenkomen, noemt de Heidelbergse Catechismus, dat we de Heere openlijk aanroepen in het gebed. Terwijl in de prediking de voorganger de mond Gods dient te zijn tot de gemeente, is in het openbare gebed de voorganger de mond van de gemeente tot God. We moeten dus niet alleen in het verborgen bidden en in gezinsverband, doch ook openlijk in het midden van de gemeente, samen met de voorganger, die daarin in naam van de gemeente tot God spreekt. Hij legt daarin de noden van de gemeente al zuchtende de Heere voor, en dankt God voor de bewezen weldaden en zegeningen, terwijl

bij iedere bede afzonderlijk de gemeenteleden hun hart leggen om alzo het "Amen" van binnenuit te mogen vinden (1 Kor. 14:16). Wijlen ds. G. H. Kersten merkt dienaangaande in zijn Catechismusverklaring op: "Heeft dat openlijk aanroepen niet deze vrucht, dat er hier en daar nog medezuchters geboren worden, die zich ook mede verblijden in onze blijdschap?"

- d. In de vierde plaats wordt genoemd: "de armen te gedenken." Een ieder geve dus naar vermogen, al naar de Heere hem (haar) gezegend heeft met aardse goederen. "Op elke eerste dag der week legge een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderend een schat, naardat hij welvaren verkregen heeft" (1 Kor. 16:2). De Heidelbergse Catechismus spreekt van christelijke handreiking te doen. Dat wil niet zeggen, dat die alleen gedaan worde aan christenen. In Gal. 6:10 lezen we: "Laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs." Het komt er vooral op aan, te geven met een rechte zielsgestalte, nl. in de vereniging met Christus, uit waarachtige liefde tot onze naasten, waarbij alleen beoogd wordt de eer van de Heere en het welzijn van de behoeftigen. Geen wonder, dat Gods kinderen, indien zij "recht" gesteld zijn, met sterk verlangen uitzien naar de dag des Heeren, de dag, waarop zij met de hulp en de leiding des Heiligen Geestes in Gods voorhoven mogen verkeren. De dichter van Ps. 27 getuigt daarvan in het 4e vers: Eén ding heb ik van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des Heeren, om de liefelijkheid des Heeren te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel." Het "rusten" van ons dagelijks werk dient als middel om ons in staat te stellen de rustdag geheel te besteden in de dienst des Heeren. Deze rust en het zich geheel wijden aan de dienst des Heeren op Zijn dag, ziet Calvijn terecht als nog maar slechts de uitwendige heiliging van die dag. En deze uitwendige heiliging moet weer dienen tot versterking van de innerlijke heiliging, waarvan de H.C. als noodzakelijke vrucht noemt: "dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Heere door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvange." M.a.w.: De heiliging van Gods dag moet voor Zijn kerk daartoe dienen, dat zij door middel van de gemeenschapsoefening met de Heere op die dag, door Woord en Geest gewerkt, meer geoefend moge worden in de weg van heiligmaking, de oude natuur meer en meer door genade dode, met afzien van al haar eigen kracht en wijsheid. En, in

afhankelijkheid van de invloeiing van de Heilige Geest, hier in dit leven des te meer gevoelen en ervaren de voorsmaken van de eeuwige en zalige rust, welke Gods volk na dit leven in de hemel deelachtig wordt, zoals de apostel Paulus zegt in Hebr. 4:9: "Er blijft dan een rust over voor het volk Gods."

Slechts in het kort hebben we, in het licht van het Nieuwe Testament, overwogen, waartoe de Heere ons oproept in Zijn gebod. Hoezeer worden we dan allen gewezen op onze grote schuld t.a.v. de overtreding daarvan. Ja, wat predikt ons de wijdte van dit gebod, dat we een Borg nodig hebben, Die onze schuld verzoent en hier op aarde een volmaakte gehoorzaamheid voor al Zijn volk heeft willen aanbrengeñ. Dat we dan geen rust mochten hebben, vóórdát we weten, dat al onze zonden en onze schuld, -ook met betrekking tot dit gebod, gewassen en gereinigd zijn in het bloed van de Heere Jezus, toegepast door de genade des geloofs aan onze schuldige consciënties. Want het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden.

Ouddorp (Z.H.)
Ds. S. de Jong

De zondag, huiselijk en maatschappelijk

Het gaat dus om de zondag, beter zou zijn: "De dag des Heeren", huiselijk en maatschappelijk.

Het gaat dus om de gehele dag. We delen daarom niet de opvatting van de zondagswet, die de dag des Heeren in tweeën deelt, in een morgen, die enigszins gewijd is aan de Heere en in een middag, die min of meer gewijd is aan mijzelf. En verder onderscheiden we de dag des Heeren van de Christelijke feestdagen, zoals Kerstfeest, Paasfeest en Pinksterfeest.

De dag des Heeren is een aparte dag, apart gezet, geheiligd door de Opstanding van de Heere Jezus Christus.

Dit stellen we voorop.

Zien we de zondag als de dag des Heeren, dan brengt dit consequenties mee, die we dan moeten aanvaarden.

Het is dus niet mijn dag. Ik mag met deze dag dan ook niet doen wat ik verkies. Ik ben niet vrij in de besteding van deze dag. Als het "De dag des Heeren" is, dan heb ik mij op deze dag te gedragen, zoals de Heere dat wenst. In het vierde gebod worden wij daartoe opgewekt. Het valt op, dat in de Decaloog het vierde en het vijfde gebod niet het verbodskarakter bezitten, maar meer een positieve opwekking behelzen. Niet het: "Gij zult niet," maar: "Gedenk."

Wij hebben dus op deze dag de Heere te eren. Men zou ook kunnen zeggen, als het niet wat vreemd klonk: "zichzelf te vernietigen, vernietigd te worden." Misschien luidt beter: "zichzelf te kruisigen, gekruisigd te worden." Want wie zegt de Heere te eren, kan dat nooit anders vinden, dan in de vernietiging der zonde. En de zonde is ons leven. Dat zichzelf kruisigen is dus niet een pijnlijke structuur. Integendeel. Als wij de ere des Heeren bedoelen is het onze hoogste blijdschap. Als wij beleven, dat de zonde ons de dood is, dan is het gekruisigd worden ons leven.

Laten we dit voorstellen als we het hebben over de dag des Heeren. Als wij ons nu in de menselijke sfeer bezig houden met wat op die dag mag en wat niet mag, dan zouden we tot de conclusie kunnen komen, dat in wezen het lezen op de dag des Heeren even zondig kan zijn als bijv. voetballen of dansen. Zo schijnt het inderdaad. Maar toch moeten we er dan aan denken, dat we dan neutrale zaken aannemen. En zijn die er wel? Tijdens de omwandeling van de Heere Jezus zijn er terreinen geweest, die Hij heeft gemeden. Nooit is Hij te Tiberias geweest, het centrum van de

heidense cultuur. Hij begeerde niet "koning te zijn op elk terrein des levens." Als we hierop letten, zouden we misschien tot een onderscheiding kunnen komen. Misschien zouden we dan met een wat ongelukkige term kunnen spreken over bepaalde gebieden, die ons zouden kunnen voeren tot het "operatieterrein" des Heeren. Voeren tot het gebied, dat wij zouden kunnen zien als de akker van de God des levens. De akker, waarop het Hem belijft te arbeiden.

Zo kunnen er dan beroepen zijn, die ons niet al te ver van die plaats voeren. Zo kunnen er studiegebieden zijn, die ons niet totaal buiten het bereik ervan brengen. En ook het tegengestelde kan waar zijn. Er kunnen gebruiken en beroepen zijn, die ons juist buiten dat terrein doen begeven. Bezigheden, die ons menselijkerwijs onze bekeringskans ontnemen. En misschien zou deze onderscheiding ons ook kunnen helpen bij de besteding van de dag des Heeren in ons gezin. Zeer zeker, dan zullen wij niet nalaten onze kinderen er op te wijzen, dat Gods Woord stand houdt tot in eeuwigheid; dat God Zijn Kerk wonderlijk heeft geleid en bewaard; dat onze vaderlandse geschiedenis een schone geschiedenis is. Maar ook zullen we het dan zien als een wonder, als ons gezin nog met ons om onze tafel verenigd is. Dat we nog samen mogen zijn.

En juist dan zullen we misschien enigszins kunnen begrijpen, wat de grote hervormer Luther ervoer, toen hij zijn kinderen om zijn dis zag vergaard, kijkend naar een schaal met perziken. Luther zag die hoopvolle verwachting in hun ogen en het was hem een beeld van het zich verblijden in de hoop (Rom. 12:12). "Ach", zei hij, "dat wij zo verblijd in de hoop de jongste dag zouden mogen zien verschijnen." Dan krijgt alles glans. Dan behoeven wij niet - om nog eens Luther aan te halen - een bedevaart te maken, maar dan kan het huis waarlijk een kerk, ja een paradijs zijn. En zo kan ook de moeder des huizes, die de kinderen eten en drinken geeft, ze wast en baadt, naar geen heiliger, Godzaliger stand des levens vragen.

Dan zal in ons gezin het loflied rijzen, het lied der Reformatie, dat volgens de vijanden der Hervorming de Roomse kerk meer schade heeft gebracht dan alle predikaties van de grote hervormer. Misschien zullen we oud geworden zijnde, juist die jaren, toen ons de zorgen omringden, die jaren, toen wij dikwijls zo moe waren, dat we haast niet meer verder konden, zien, als de beste jaren van ons leven. Misschien ook als de jaren, dat wij de Heere nog enigszins nodig hadden.

En dan de gang naar het huis des Heeren. Het moet het hoogtepunt van de dag des Heeren zijn.

Want juist door de gang naar des Heeren huis wordt deze dag geheiligd. Dit legt een ontzaglijke verantwoordelijkheid op onze predikanten. Begrijpelijk wordt dan wat Luther in dit verband zegt over de prediker: "Een theoloog wordt iemand niet door begrijpen, lezen en speculeren, maar door te leven, te sterven en verdoemd te worden."

En ook t.o.v. de preek zouden we misschien een uitspraak van Luther mogen neerleggen, nl. deze: "Ik preek niet voor Melanchton, Bugenhagen of Jonas (zijn Godzalige medehervormers), maar voor mijn Hansjes en Elsjes. Die heb ik op 't oog." En juist met deze uitspraak tast Luther elk ouder in het hart, want wat treft vader en moeder meer dan dat de prediker zich richt tot hun kind. En zou het geen grote genade zijn om juist de weg der zaligheid aan kinderen te kunnen zeggen? Zo'n preek zal dan waarschijnlijk niet zo lang behoeven te zijn, tenminste niet, als de prediker mag ervaren, wat Luther opmerkt: "De prediker heeft niet óver God te spreken. God wil rechtstreeks spreken dóór hem."

Juist de viering van de dag des Heeren is zo belangrijk, omdat deze dag niet los te maken is van de overige dagen der week.

Prof. Gonggrijp heeft eens gezegd: Als de besteding van de rustdag goed is, behoeft de mens nooit geheel te verzinken in de sleur van de arbeid, ook niet van de eentonigste, en behoeft hij nooit te verzinken in materialisme."

En merkt in zijn artikel "Kerk en industrialisatie" op: "Het Christen-zijn drijft in Nederland op de kurk van de zondagsviering. Wanneer de industrialisatie toeneemt, kunnen wij de zondag minder missen dan ooit. Het arbeiden is voor veel mensen een zo zwaar probleem geworden, omdat het bidden voor hen problematisch werd." En zou het zo niet zijn?

De viering van de dag des Heeren kan een glans leggen over andere dagen der week. Het dagelijks werk wordt weer mogelijk gemaakt door de rustdag. Wie met de apostel Johannes op Patmos "in de geest" heeft mogen vertoeven, kan weer verder. Die kan het dagelijks werk weer aan. Van de Schotten tijdens de vervolging staat vermeld, dat zij 's zaterdags uren liepen om op de dag des Heeren de prediking van het Woord des Heeren te beluisteren. En zeer vroeg op de maandag begaven zij zich weer op weg naar hun woningen. En van deze mensen wordt vermeld, dat juist zij het trouwst en vlijtigst in hun werk waren. Juist van deze mensen. En dat behoeft ons nog niet eens te bevreemden, want zij waren uitgerust zonder te rusten. En volledig uitgerust! Wie de geringste druppel slechts heeft mogen putten uit de Fontein des heils, die kan weer verder.

En daarom mag de industrie ons nooit deze dag ontnemen. Want dan tast

ze in de eerste plaats de ere des Heeren aan en ten tweede ontnemt ze de mens zijn zaligheid. In Zijn ondoorgrondelijke barmhartigheid heeft de Heere ons die dag gegeven, opdat wij zouden rusten. Zo ontnemt Hij ons het recht overspannen te worden, want het werk moet voor die dag beëindigd zijn en overspanning komt veelal door de spanning van werk, dat niet beëindigd is. Hij ontnemt ons ook het recht op moedeloosheid, veroorzaakt door de sleur van het werk, want Zijn dag is de onderbreking van dat werk. Hij ontnemt ons ook het recht om tot materialisme te vervallen, want Hij wekt ons op, Zijn dag in Zijn dienst te besteden. Hij ontnemt ons het recht om op te gaan in de zorgvuldigheden des levens, want Hij schenkt ons Zijn dag. Gij zult geen werk doen!

Prof. Koole wijst in zijn boek, "De Tien geboden," op een samenhang tussen het tweede en het vierde gebod. Het tweede gebod verbiedt een beeld van God te maken en het vierde gebod gebiedt een beeld Gods te zijn.

Geen werk doen, rusten, met eerbied beschouwd, als teken van het groot geheim, dat alleen door onze heilige werkeloosheid de Heere Zijn rust in ons kan werken. "Gedenk den sabbatdag, dat gij dien heiligt."

Wat is er van overgebleven! Zou een steeds verder ontheiligen van de dag des Heeren over ons gekomen zijn, omdat wij het denken in ontzettingen verleerd zijn? Het denken in afgronden en eeuwigheden? Zou het misschien zo ver gekomen zijn, dat wij de liefde niet meer kennend, wij de verschrikkelijkheid niet meer zien? En dat wij, de genade niet meer ervarend, de zonde niet meer zien? Zou het misschien zijn, dat wij dáárom zo veel kunnen verdragen, wat de ontheiliging van de dag des Heeren betreft, omdat wij niet meer weten, wie de Heere is?

Gouda

B. Florijn

De eeuwigheidswaarde van de sabbat

In de omschrijving van de inhoud van het 4^e gebod, zoals we die in zondag 38 van onze Heidelbergse Catechismus kunnen vinden, wordt met een enkel woord ook iets gezegd van de eeuwigheidswaarde van de sabbat, als er gesproken wordt over een aanvang van de eeuwige sabbat in dit leven. Er is dus een eeuwige sabbat, die hier in dit leven een aanvang neemt. De apostel spreekt in Hebréeën 4 over een rust, die er overblijft voor het volk Gods. Treffend is echter, dat onze Catechismus deze rust na dit leven ziet als een eeuwige voltooiing van de ware heiliging van de sabbat in dit leven. De ware Christen leert hier in dit leven de beginselen van de eeuwige vreugde kennen. Deze beginselen leert hij kennen in de weg, die ons in zondag 38 van de Catechismus wordt aangewezen. "En alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvangt," zo wordt er aan het einde van die zondagsafdeling gezegd. Geen heerlijkmaking is er buiten een voorafgaande heiligmaking. Geen eeuwige sabbat is er dus te verwachten, als men hier op aarde niet in waarheid sabbat heeft leren houden. De wet Gods, dus ook het 4^e gebod, leert de ware Christen hier op aarde betrachten in de weg der ware evangelische heiligmaking. In die weg is er niet een gedwongen, maar een gewillige gehoorzaamheid bij hem te vinden. Zo vindt hij een onuitsprekelijke zaligheid in de dienst des Heeren. Gods geboden zijn niet zwaar. Christus juk is zacht en Zijn last is licht. En die 's Heeren wet beminnen, hebben grote vrede Ps. 119:165.

Dit is een vrede, die de sabbatsonheiliger niet kent. De zonden kunnen geen voldoening of vergenoeging geven. De goddelozen hebben geen vrede, maar zijn als een voortgedreven zee, die niet rusten kan. Velen brengen de dag des Heeren door in ijdel vermaak, maar beëindigen die in eeuwige jammer en ellende. Opmerkelijk zijn de verkeersongelukken, die in het bijzonder op de dag des Heeren plaatsvinden. God zal de ontheiliging van Zijn dag zekerlijk bezoeken. En hoe zou de ziel ooit ware rust kunnen vinden buiten God? Neen, de dienst der zonde geeft geen rust!

Gods kinderen mogen echter, in een rechte betrachtning van het 4e gebod, de eeuwige sabbat in dit leven aanvangen. Wat zij op de dag des Heeren in Zijn dienst mogen smaken, heeft eeuwigheidswaarde. De dichter kon daarom zeggen in Psalm 84: "Want één dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid." Onvergetelijk zijn die zondagen

voor Gods kinderen, die zij zo in een zoet vermaak in de dienst des Heeren mochten doorbrengen. Zij raakten alle aardse beslommingen dan eens even kwijt en hun ogen mochten een vergelegen land aanschouwen. Men geloofde, dat wat men nu mocht smaken, voor de eeuwigheid bewaard zou blijven.

De eeuwige sabbat vangt men dus alzo reeds in dit leven aan. Het hemelse Kanaän mag men door de verrekijker des geloofs in het oog krijgen. Een eeuwige rust is verbonden aan die rust, die de ziel hier op aarde door het geloof in Christus vinden mag. Dit is sabbat vieren, om zo in Christus en Zijn volbracht werk te rusten. Dan kan het bedehuis weleens een Beth-El worden, een huis Gods, een poort des hemels. Men begeert dan wel, dat de kerk nooit meer uit zou gaan. De ziel is boven het stof verheven. Ze aanschouwt de gezaligden voor de troon, die eeuwig sabbat mogen vieren. Deze gezaligden hebben hier op aarde ook de eeuwige sabbat mogen aanvangen. Nu zijn zij de strijd voorgoed te boven. Zij behoeven tot dit aardse leven niet meer terug te keren. Eeuwig en ongestoord genieten zij de rust, die er overblijft voor het volk Gods. Daar hebben ook zij dus de beginselen hier in dit leven al van gesmaakt. De dag des Heeren was hun in dit leven ook zo aangenaam, dat zij die beminden boven andere dagen van de week. Gods volk krijgt liefde tot de dag des Heeren, omdat God die geheiligd en gezegend heeft. De ware liefde tot God doet ook Zijn dag beminnen. Het is een kenmerk van het genadeleven, dat er liefde komt tot de dag des Heeren. Welk een smart kent de ziel er over, dat men die dag wellicht zo dikwijls ontheiligd heeft. Wel zoekt men dan soms lange tijd in een wettische heiliging van die dag het gebod Gods te volbrengen, maar toch dringt ook weer de liefde de ziel tot zulk een heiliging. En die liefde is de vervulling der wet. Zo ligt er in die weg ook reeds eeuwigheidswaarde in de sabbat.

Het eeuwige leven had God in het werkverbond verbonden aan het doen der wet. En het sabbatsgebod dateert ook van voor de val. Indien geen zonde tussenbeide was gekomen, zou men door de weg van de onderhouding van Gods geboden, dus ook van die sabbatsheiliging, tot de rust van het eeuwige leven zijn gekomen. Men had dan eeuwig zich in Gods werk mogen verlustigen, gelijk God Zich daarin verlustigt. Zo had de mens dan uit de ware liefde tot God Zijn dag mogen heiligen en zich in Zijn werken eeuwig mogen verblijden.

Na de val heeft echter het 4^e gebod nog een veel rijkere betekenis gekregen. Nu is er bij het werk der schepping ook nog het werk van een genadige herschepping. Dit is in het bijzonder een werk, waarin God Zich verlustigt

en verblijdt. En de ware Christen leert door genade zich in dit werk ook verblijden. Dit is de geestelijke strekking van het 4^e gebod. De kerk wordt door Christus vrijgemaakt van de dienstbaarheid der wet, maar ook van de slavernij der zonde en des satans, opdat men in kinderlijke gehoorzaamheid aan Gods geboden, in de weg Zijner instellingen, de dag des Heeren in der waarheid heiligen zou. Zo komt er dus een evangelische betrachtting van het 4^e gebod. Hoe kostelijk wordt alzo de eis van het 4^e gebod in onze Catechismus verklaard. God wil, dat Zijn instellingen op Zijn dag door ons worden onderhouden. Maar het vierde gebod zegt tegelijk, dat de ware Christen alle dagen sabbat houden moet. Zo vangt hij de eeuwige sabbat in dit leven aan.

Die eeuwige sabbat vangt hij dus aan in de weg der ware heiligmaking. Aan die heiligmaking is de rust straks in eeuwige heerlijkmaking verbonden. Zo blijft het eeuwige leven verbonden aan het doen der wet, maar dan zoals die wet nu door Christus is vervuld en in de gemeenschap aan Christus in de dankbaarheid wordt betracht. Zo heeft de sabbat eeuwigheidswaarde. Maar hoewel dit gebod op alle dagen der week moet worden betracht, zo geldt dit gebod toch ook weer in het bijzonder de door God bepaalde dag, waarop de ware Christen in de weg Zijner inzettingen zich in Zijn werken heeft te verblijden.

De eerste dag der week is nu de rustdag geworden voor de kerk des Nieuwen Testaments. Christus stond op die dag op uit de doden. Zo predikt die dag ons een vernieuwde schepping. De rust in Kanaän wees heen naar de rust in Christus, en ook naar de rust in het hemelse Kanaän. Ook het rusten op de zevende dag wijst op die toekomstige rust voor het volk Gods. De apostel nu wekt op in Hebreeën 4 tot een zich benaastigen om in die rust van het hemelse Kanaän in te gaan. En in dat verband wijst hij erop, hoe Israël door het rusten op de zevende dag en ook door die rust in het aardse Kanaän, naar die rust werd heengewezen. Het ongelovige Israël heeft dit echter niet verstaan. Men heeft die rust niet begeerd, maar veracht. Daarom heeft God gezworen in Zijn toorn: "Indien zij in Mijn rust zullen ingaan!"

Geen eeuwige sabbat kan er dus voor ons zijn, als we hier op aarde Gods dag niet in waarheid leren heiligen. Er moet hier een rechte kennis komen van de geestelijke inhoud van het 4^e gebod. Dan zullen we niet kunnen denken, dat een uitwendige wettische heiliging van de dag des Heeren ons tot de rust in het hemelse Kanaän kan brengen. Verre van dat! Maar anderzijds zal het rechte verstaan van de inhoud van het 4^e gebod zich ook kenmerken in een nauwgezette heiliging van de dag des Heeren. En zo zal

men de eeuwige sabbat in dit leven mogen aanvangen. In dat werk der genade, waarin men zich op de dag des Heeren in de weg Zijner inzettingen bij ogenblikken in waarheid mag verlustigen, zal men zich straks eeuwig mogen verblijden. Die eeuwige sabbat mag men dan in het vooruitzicht hebben. Zo bedenkt men de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn. Zou men er dan begeerte toe kunnen hebben, om de dag des Heeren in ijdel vermaak door te brengen? O neen, het minste voorproefje van de eeuwige vreugde, doet ons licht achten al wat van deze wereld is. Het hart wordt dan door hemelse dingen ingenomen. Men zal straks geen onbekend werk doen. Men zal geen onbekende zaligheid genieten. Hier op aarde vangt men de eeuwige sabbat aan. Het gebeurt onder de bediening van Gods Woord, dat men alle lasten en zorgen van dit aardse leven eens mag vergeten. De eeuwige sabbat heeft men in het vooruitzicht. De strijd zal niet altijd en eeuwig duren. Het gebeurt ook onder de bediening van het Heilig Avondmaal, dat men de voorsmaken geniet, van wat straks aan de ronde tafel van de bruiloft des Lams tot in de eindeloze eeuwigheid te wachten staat. Ook wil de Heere wel het onderzoek van de geschriften der vaders doen dienen tot verlevendiging der ziel, waardoor men die dag des sabbats weer eens recht mag waarden. En omdat de Heere op die dag de ziel uit het aardse stof somtijds wil verheffen, strekt ze zich verlangend uit naar die eeuwige zaligheid.

Wat wordt het dan de ziel tot blijdschap, dat de Heere zulk een dag der afzondering heeft gegeven. Men vindt weer eens een oase in de woestijn. En men gelooft weer eens met een innerlijke zielsverheuging, dat straks de sabbat niet meer eindigen zal. Eenmaal zal God scheppen een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarop gerechtigheid wonen zal. Daar doet ons in het bijzonder ook die eerste dag der week aan denken. Zo heeft de sabbat eeuwigheidswaarde. Die sabbat krijgt eeuwigheidswaarde, als het God behaagt, om Zijn Woord tot onze bekering te zegenen. Dat is een werk dat de eeuwigheid verduren zal. Maar die dag krijgt ook eeuwigheidswaarde, omdat van de ware sabbatsheiliging geldt, dat in dezelve de eeuwigheid is, opdat wij behouden worden.

Gouda
Ds. F. Mallan

De dag des Heeren in historisch licht

Aangezien in toenemende mate denkbeelden zich baanbreken, welke, ook ten opzichte van de rustdag, de toets van Gods heilig Woord niet kunnen doorstaan, is het niet van belang ontbloot in korte trekken de ontwikkeling van sabbat tot zondag in de historie na te gaan. De omstandigheid, dat de "Joodse sabbat" een anderssoortig karakter heeft dan de "Nieuwtestamentische zondag" wordt door menigeen als uitgangspunt genomen voor een vrijere opvatting der zondagsviering. Menigmaal worden in dit verband verregaande gevolgtrekkingen gemaakt inzake de zgn. "christelijke vrijheid" om deze opvatting te rechtvaardigen. Het behoeft echter geen betoog, dat afwijking van het Schriftuurlijk standpunt veelal gepaard gaat met ver-slapping in de praktijk, welke licht omslaat in ontheiliging van de dag des Heeren. De zondagsviering biedt in dit opzicht geen opwekkend beeld, hoewel zij ten onzent nog gunstig afsteekt bij die van andere landen.

In de eerste plaats vraagt de instelling van de sabbat onze aandacht. De meeste theologen stemmen op grond van Gods Woord, hierin wel overeen, dat de sabbat krachtens Scheppingsordinantie de mens reeds in het paradijs is gegeven (Gen. 2:2,3). Door de zondeval werd dit ingeschapen bewustzijn verdorven, hoewel er nog enig besef van bleef nawerken in de gevallen natuur, getuige de aanwijzingen van de onderhouding van een zevende dag bij sommige heidense volken gevonden. Hoewel de rustdagordinantie bij de verbondssluiting op de Sinaï opnieuw werd bekrachtigd en in het vierde gebod van de Wet des Heeren opnieuw aan het volk van Israël werd ingescherpt, was er voordien reeds van een sabbatsonderhouding sprake, aangezien het de Joden op de sabbat verboden was om manna te verzamelen in de woestijn (Ex. 16).

Door de instelling van de sabbat werd het oude bondsvolk tevens van de andere volken onderscheiden. De sabbat werd gemaakt tot een onderscheidend merkteken, waarmee Israëls volksbestaan stond of viel. Vandaar ook dat de profeten hebben geklaagd over de veronachtzaming hiervan en met diepe ernst hun stem hiertegen hebben verheven. Israëls sabbat werd ook een prediking voor de volken. De gedurige verwijzing naar het Scheppingswerk kan dan ook geen andere strekking hebben dan om ons in te prenten, dat het hier een ordinantie Gods geldt, welke hoort bij ons menselijk geslacht. Vervolgens beeldde de sabbatsrust bij het oude Israël ook de rust af, die de Heere voor Zijn volk zou doen aanbreken. Het Hebreeuwse

woord sabbat immers betekent: rustdag of rusten. De motivering voor dit rusten wordt op tweeërlei wijze aangegeven. In Ex. 20:11 wordt als grond aangewezen het rusten Gods na volbrachte Scheppingsarbeid, hetwelk door de mens dient te worden nagevolgd (het religieus motief). In Deut. 5:15 worden wij bepaald bij het verlost worden uit de slavernij van Egypte, waardoor het volk Gods tot de rust in Kanaän mocht ingaan (het historisch-sociaal motief). De sabbatsrust wees tevens heen naar de geestelijke en eeuwige rust, welke met de komst van Christus in vervulling is gegaan. De rustdag is nu niet meer eindpunt, maar uitgangspunt der zesdaagse werkweek, hetgeen een symbolische betekenis heeft. De dag, waarop Christus de eeuwige verlossing voor Zijn kerk heeft aangebracht door Zijn opstanding uit de doden; de dag, waarop Hij na acht dagen bij vernieuwing aan Zijn discipelen verscheen, deze dag werd de eerste dag voor de kerk van het Nieuwe Testament, een dag van rust en verheuging voor Gods kinderen. Deze overgang van de zevende naar de eerste dag - door geen concilies of synoden geregeld - geschiedde onder de leiding van de Heilige Geest. De praktijk van de apostelen, alsook van die der eerste Christengemeenten, (Hand. 20:7, 1 Kor. 16:2) wijzen op de waarneming van de eerste dag der week als "den dag des Heeren".

Een en ander zou met vele uitlatingen der kerkvaders te staven zijn, maar wij moeten ons tot het noodzakelijkste beperken. Onder de Christen-keizer Constantijn werd in het jaar 321 krachtens wettelijk voorschrift de zondag als officiële rust- en feestdag erkend. De rechtbanken en staatsburelen werden des zondags gesloten en alle militaire oefeningen op deze dag verboden. Keizer Theodosius sloot op zondagen de schouwburgen en in 585 werd straf bedreigd tegen veldarbeid en dergelijke werkzaamheden op de dag des Heeren. In deze geest vaardigde ook de latere Frankische keizer Karel de Grote wetten uit om de viering van de zondag mogelijk te maken. In de Middeleeuwen is het de roomse kerkleraar Thomas van Aquino, die de zondag en de zondagsviering nauw verbindt aan de sabbat en het sabbatsgebod. Het doel van de zondag is volgens hem, dat de mens vrij is tot de publieke eredienst des Heeren, waartoe alle slafelijke arbeid dient te worden nagelaten. Aan hem ontleend is ook het standpunt der Roomse kerk, waarbij men de viering van de rustdag op de eerste dag der week niet fundeert op het Goddelijk gebod, maar op een instelling der kerk.

Het standpunt der Hervormers moet voornamelijk worden gezien - evenals Paulus' strijd tegen het Judaïsme - in het licht van hun verzet tegen de werkheiligheidsleer der Roomse kerk. Noodzakelijk was, dat de oude zuur-

desem werd uitgezuiverd. Vandaar dat Luther geheel en Calvijn ten dele de viering van de dag des Heeren heeft verklaard uit de noodzakelijkheid voor de openbare eredienst en weinig of geen nadruk heeft gelegd op het gebodskarakter. Wel houdt Calvijn vast aan een wekelijkse rustdag als Scheppingsordinantie en week zijn praktijk in Genève hier niet van af.

Onder invloed van vooraanstaande Engelse theologen, zoals W. Perkins, werd hier op het voetspoor van Voetius een strengere opvatting van het vierde gebod gehuldigd. Voetius' sabbatstheorie is op de grondslag der reformatie midden in de sabbatstwisten zijner dagen opgebouwd. Zij sluit nauw aan bij de uitspraken der Dordtse Synode van 1618-1619, welke in een zestal artikelen werd samengevat. Hierbij werd gewezen op de omstandigheden, dat het vierde gebod zowel een ceremonieel als wel een moreel element bevatte. Ceremonieel is geweest de rust van de zevende dag en de strenge onderhouding hiervan door het Joodse volk. Moreel, dat een zekere en gezette dag de godsdienst zij toegeëigend. Punt vier luidde o.a. als volgt: "Zijnde de sabbat der Joden afgeschaft, moeten de Christenen de zondag solemnelick (plechtig) heiligen."

Bij deze opvatting van het vierde gebod sloot een nauwgezette praktijk der zondagsviering aan. Men leze in dit verband maar eens de werken onzer oude theologen, zoals bijvoorbeeld die kostelijke uiteenzetting van het vierde gebod bij vader Brakel in diens "Redelijke Godsdienst", dat ook heden ten dage nog niet is overtroffen. Dat een zuiverder zienswijze aangaande de zondag werd ontwikkeld vloeide mede voort uit het feit, dat de wederdopers eenzijdig de nadruk legden op de geestelijke zijde van de sabbat en hiermede feitelijk alle zondagsviering ophieven. Ook weerlegde men het hierboven genoemde standpunt van Rome. Neen, wij behoeven onze vaders in de bloeitijd der nationale kerk niet van Joods-wetticistische gezindheid te verdenken, alsof zij de vrijmakende kracht en rijkdom van het Goddelijk Evangelie niet door persoonlijke beleving hadden leren kennen. Beziel en gedragen door deze overtuiging immers heeft ons volk goed en bloed voor de zaak des Heeren veil gehad en tevens na tachtigjarige strijd een waardige plaats verworven in de rij der naties.

Dit beknopt historisch overzicht, dat overigens voor aanvulling vatbaar is, meenden wij ter verduidelijking in te moeten vlechten in ons betoog. Er is een streven merkbaar om in toenemende mate de zondag los te maken van zijn schriftuurlijke en historische inhoud. Maar de Goddelijke ordinantie van de wekelijkse rustdag is niet maar een opvoedingsinstrument geweest, dat met de nieuwe bedeling aan de willekeur der mensen werd toevertrouwd.

Het vierde gebod is - evenals de andere negen geboden - in Israël aan de kerk van alle eeuwen gegeven en geldt als zodanig ook voor de Christenheid der 20^e eeuw. Wil men het vierde gebod terzijde stellen, omdat men het Oudtestamentisch acht, dan zal men eerlang al Gods geboden moeten afschaffen. Het vierde gebod zal, ontdaan van alle Joods-ceremoniële begrippen, moeten worden beoordeeld naar de regel der overige negen geboden.

Mogelijk zal iemand hiertegen aanvoeren: Is een dergelijke argumentatie niet in tegenspraak met de opvatting der zgn. "christelijke vrijheid?"

In de eerste plaats willen wij er de aandacht op vestigen, dat de tegenstelling in de sabbatspraktijk onder het Oude en Nieuwe Testament niet overdreven moet worden ten behoeve van een bepaalde opvatting der christelijke vrijheid, maar dat deze moet worden beschouwd vanuit het Goddelijk gebod, gezuiverd van alle wettische dienstbaarheid. Vervolgens mogen wij wel bedenken, dat Christus niet gekomen is om de wet en de profeten (het O.T.) te ontbinden, maar om die te vervullen. Deze vervulling heft de Scheppingsordinantie niet op, maar de wet van het werkverbond. De voorgeschreven rust in het vierde gebod is niet doel in zichzelf, maar middel tot het doel: namelijk de heiliging van deze gehele dag in 's Heeren bijzondere dienst. De rijkere bedeling van het Nieuwe Testament zou juist moeten aansporen tot een nog inniger en nauwgezetter betrachtning dan voorheen, maar dan voortvloeiende uit die gezindheid des harten, waarvan Gods Woord spreekt, namelijk uit de liefde, welke is de vervulling der Wet. Dan zal de zondagspraktijk hieraan ook beantwoorden in die zin, dat men zich wacht om de broeder geen aanstoot of ergenis te geven en zich niet met een beroep op de Christelijke vrijheid aan één of andere tak van sportbeoefening op zondag gaan wijden. Heeft immers de apostel niet vermaand deze zo duur verworven vrijheid niet te misbruiken tot een oorzaak voor het vlees? Maar - en deze woorden kunnen wij gevoeglijk bezigen met het oog op de sportverdwazing, welke ook op de zondag zo duidelijk aan de dag treedt - om onze lichamen te stellen tot een levende, heilige, Gode welbehaaglijke offerande, welke is onze redelijke godsdienst (Rom. 12:1). Indien aan deze vermaningen gevolg wordt gegeven, dan zou ook de grens tussen hetgeen al dan niet geoorloofd is op de dag des Heeren door de Heilige Geest in ieders consciëntie getrokken worden en geen bron worden van wetticistisch krakeel, waarin enkel de 'vrome Jood' zich vermaakt. Mogelijk zou er dan wel eens - hoewel in het licht van Gods heilige Wet beschouwd ieder mens een sabbatschender is - een levendige

smart worden gevoeld over de hand over hand toenemende ontluistering van de dag des Heeren. Het vierde gebod is ook een appèl aan de overheid. Dat deze ook hier haar schuldige roeping versta en door haar wetgeving het terrein voor een waardige zondagsviering moge banen! Met name in onze dagen, waarin de grenzen tussen kerk en wereld steeds meer worden uitgewist, mogen wij wel ten zeerste op onze hoede zijn! Als men zich gaat richten naar bepaalde, in het volk levende opvattingen, is men geneigd om de onvoorwaardelijke eis van Gods Woord hieraan ondergeschikt te maken. Maar men bedenke wel: Toen Aäron lafhartig voor de volkswil capituleerde door het vervaardigen van het gouden kalf, symboliseerde Mozes zo treffend de hierin tot uitdrukking gebrachte schending van de Wet des Heeren door de stenen tafelen, waarop deze wet geschreven was, voor de ogen des volks te verbreken. Als men gaat toegeven aan allerlei onschriftuurlijke begeerten dan bereikt men hoogstens hetgeen Aäron bereikte: "Het volk zat neder om te eten en te drinken, daarna stonden zij op om te spelen."

Evenals in de dagen van Noach, alsoo ook in de dagen voor Christus' wederkomst. De uitroep: "Brood en spelen" drukt menigmaal de behoefte der massa uit. Laat ook de Kerk des Heeren in dezen geen stenen voor brood geven, maar aan het volk prediken het levende en eeuwigblijvende Woord van God en de handhaving van Zijn gerechtigheid door middel van Zijn heilige wet. Zij tekene tevens protest aan tegen de vele vormen van zondagsontheiliging en bedenke, dat afbrokkeling van de zondagsrust meestal een verontrustend verschijnsel is van ontkerstening van het volksleven. Hij, Die als de mond der waarheid Zich een Heere noemde, ook van de sabbat, doe ons afhoererend volk nog wederkeren op de weg der gerechtigheid, opdat de zondag zij, gelijk zij in waarheid behoort te zijn, namelijk "den dag des Heeren".

Barneveld
W. v.d. Zwaag

Hoe lief is u de dag des Heeren?

Wij zijn het zo gewoon gaan vinden dat de rustdag ontheilgd wordt door sport, vermaak en werken. Het is onze dure plicht de dag des Heeren waar te nemen zoals de Heere het Zelf ingesteld heeft in Zijn Woord.

*Onze vereniging probeert landelijk de zondagsontheilging te bestrijden en de zondagsrust te bevorderen. Voor slechts 1 euro per jaar bent u al lid.
Voor meer informatie of opgeven als donateur:*

***Nederlandse Vereniging tot bevordering
van de Zondagsrust en Zondagsheiliging***

Frederik van de Paltshof 15

3911 LA Rhenen

Telefoon: 0317 614398

Fax: 0317 616044

E-mail: info@verenigingzondagsrust.nl

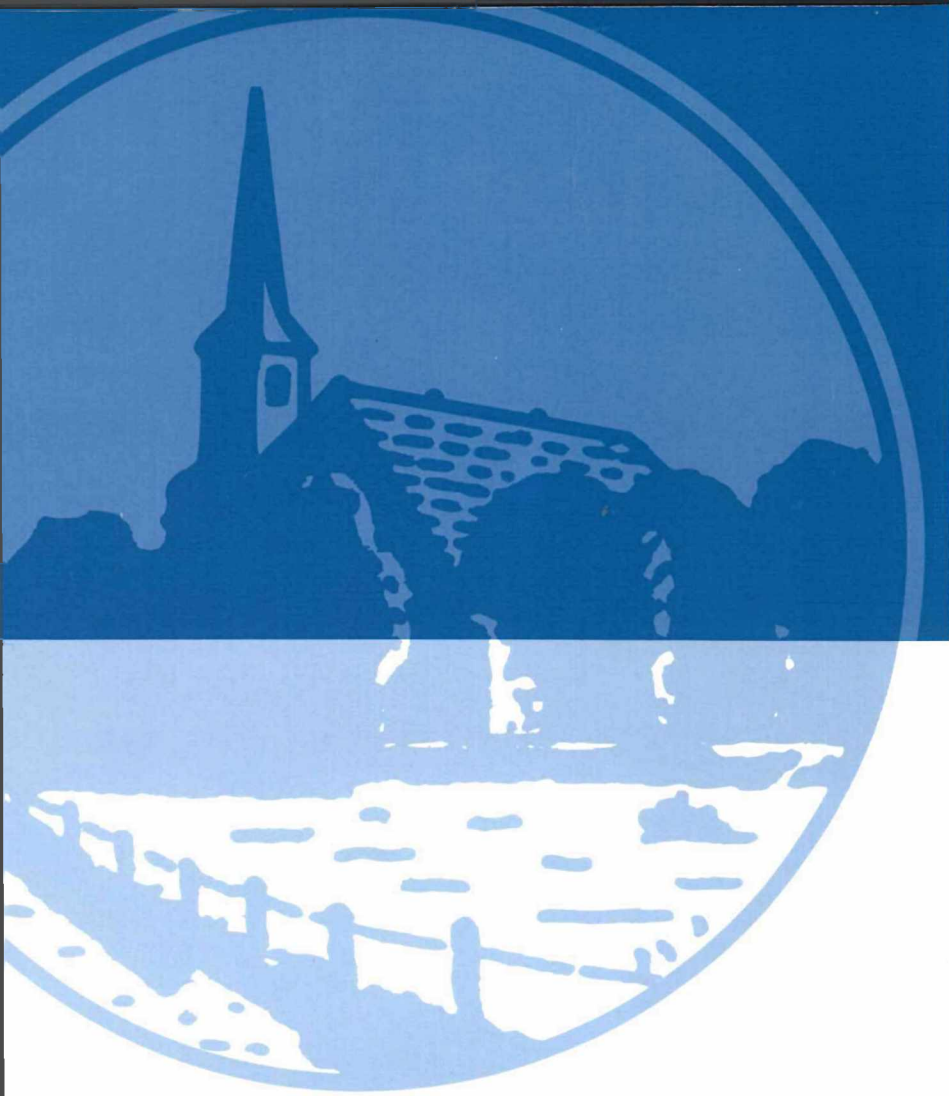
IBAN: NL98 INGB 0000 8786 28

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de

ZONDAGSRUST en de **ZONDAGSHEILIGING**

gevestigd te Rhenen

Nederlandse Vereniging tot bevordering van de
Zondagsrust en de Zondagsheiliging
Fred. v.d. Paltshof 15 - 3911 LA Rhenen